

TARTU ÜLIKOOL

Sotsiaalteaduste valdkond

Johan Skytte poliitikauuringute instituut

Maria-Elisabeth Hodorkina

VENEMAA FÖDERATSIOONI JA HIINA RAHVAVABARIIGI HEGEMOONIKS
PÜRGIMINE: JULGEOLEKUDÜNAAMIKA SHANGHAI KOOSTÖÖ
ORGANISATSIOONIS

Bakalaureusetöö

Juhendaja: David Ilmar Lepasaar Beecher, PhD

Tartu 2024

AUTORSUSE DEKLARATSIOON

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite seisukohad, ning kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Maria-Elisabeth Hodorkina, 15.01.2023

Töö sõnade arv: 9598

LÜHIKOKKUVÕTE

Hiina Rahvavabariigi kiire kasv julgeolekukoostöös Kesk-Aasia piirkonna riikidega võib tähendada piirkonna julgeolekudünaamika muutumist, kuivõrd Hiina koostöö võib asendada regioonis domineeriva Venemaa. Energiaressursside ja loodusvarade rikkuse tõttu omab Kesk-Aasia regioon tähtsust ka väljaspool piirkonda ja laiemalt Aasiat. Sel põhjusel on probleemi oluline uurida piirkonnaülesest vaatest, mistõttu on hea lähtekoht rahvusvaheline organisatsioon. Organisatsiooniks on valitud Shanghai Koostöö Organisatsioon, sest selle liikmed on nii Venemaa, Hiina, Kesk-Aasia riigid, kui ka regioonivälised toimijad. Lisaks on Venemaa, Hiina ja Kesk-Aasia riigid organisatsiooni asutajariigid, mis annab alust arvata, et organisatsiooni toimimine ja selle sisene dünaamika on Venemaale, Hiinale ning Kesk-Aasia riikidele oluline. Käesolev töö uurib seda, kas ja kuidas on Hiina ja Kesk-Aasia julgeolekualase koostöö suurenemine muutnud julgeolekualast diskursust SKO siseselt Hiina-SKO liikmesriikidega ning Venemaa-SKO liikmesriikidega.

Töö teoreetiline lähtekoht on John Mearsheimeri ründava realismi teooria (2001), mille kohaselt on julgeoleku suurendamine ja julgeolekualane riikidevaheline konkurents ainus viis saada hegemooniks, mis on omakorda ainus viis jääda riigina püsima.

Töö eesmärk on, rakendades ründava realismi teooriat, näha kas ja kuidas on julgeolekuteemade arutluse sagedus SKO liikmesriikide vahel aastatel 2016–2022 muutunud ning kas ja kuidas on võimalikele muutusele reageerinud Venemaa ja Hiina.

Uurimistöö tulemusena leiti, et kõrgem sagedus on Venemaa-SKO liikmesriikide julgeolekudiskursusel, kuid vaatlusalusel perioodil, aastatel 2016–2022, ei toimunud selget tõusu või langust Venemaa-SKO liikmesriikide julgeolekudiskursuse sageduses. Samas kui Hiina-SKO liikmesriikide julgeolekudiskursuses toimus vaatlusalusel perioodil, aastatel 2016–2022, selge kasv. Sellest järeldati, et aasta 2022 seisuga on SKO julgeolekudiskursuses domineeriv Venemaa, kuid julgeolekudiskursuse kasv on ilmne Hiina-SKO liikmesriikide vahel. Uurimus näitas, et selleks, et teha selgemaid järeldusi SKO julgeolekudünaamika on muutumisest, on vaja uurida andmeid pikema perioodi jooksul.

SISUKORD

AUTORSUSE DEKLARATSIOON.....	2
LÜHIKOKKUVÕTE	3
SISUKORD.....	4
SISSEJUHATUS.....	5
1. TEOOREETILINE RAAMISTIK.....	8
1.1. Shanghai Koostöö Organisatsioon	8
1.1.1. Kujunemislugu.....	8
1.1.2. Tegevus ja RATS-i roll selles.....	9
1.1.3. SKO maailmapildis	10
1.2. Julgeolek.....	11
1.3. Hegemoonia üks tahkudest.....	13
2. Empiirilise juhtumi tutvustamine: Venemaa ja Hiina jõumäng Kesk-Aasias.....	15
2.1. Kirjandusülevaade.....	15
2.2. Multipolaarsus vs hegemoon: Venemaa ja Hiina Kesk-Aasia julgeolekus	16
3. METODOLOOGIA.....	21
4. ANALÜÜS	25
4.1 Venemaa ja SKO liikmesriikide julgeolekudiskursuse sagedus aastatel 2016–2022.....	25
4.2 Hiina ja SKO liikmesriikide julgeolekudiskursuse sagedus aastatel 2016–2022	27
4.3 Järeldus.....	29
KOKKUVÕTE	31
KASUTATUD MATERJALID	34
LISAD.....	37

SISSEJUHATUS

Traditsiooniliselt on Kesk-Aasias domineeriv ja peamine julgeolekupartner Venemaa. Venemaa ja Kesk-Aasia julgeolekualane koostöö ulatub Nõukogude Liidu aega, mistõttu on Venemaal regioonis toimiv infrastruktuur ja kehtivad julgeolekualased koostöölepingud (Jardine ja Lemon 2020, 1; Khan ja Sultana 2021, 3). Siiski on regioonis toimunud muutused, sest Hiina julgeolekualane koostöö Kesk-Aasiaga on 2014. aastast suurenenud 70%, mis tähendab Kesk-Aasias kahe suurjõu – Venemaa ja Hiina – kooseksisteerimist (Muratalieva *et al.* 2022, 89–90; SIPRI 2021). Jamshed Khan ja Razia Sultana (2021) toovad välja Halford Mackinderi sõnad, et Kesk-Aasia piirkond on oma energiaressursirikkuse ja loodusvarade rohkuse maailma üks olulisemaid piirkondi. Lisaks on oluline ka selle geograafiline positsioon, mis ühendab Euroopa ja Aasia ning Aasia ja Lähis-Ida. Nendel põhjusel on Kesk-Aasia regiooni julgeolek ja muutused selles olulised (Khan ja Sultana 2021, 1).

Kesk-Aasia riigid koos Hiina ja Venemaaga kuuluvad Shanghai Koostöö Organisatsiooni (edaspidi SKO). SKO asutati 2001. aastal ning see on suurim regionaalne organisatsioon maailmas (Li *et al.* 2020, 190). SKO liikmesriigid on Venemaa, Hiina, Kasahstani Vabariik, Kõrgõzstani Vabariik, Usbekistani Vabariik, Tadžikistani Vabariik, India Vabariik, Pakistani Islamivabariik ja Iraani Islamivabariik (SCO 2024). Organisatsiooni liikmete loetelust on näha, et peale Venemaa ja Hiina asuvad seitsmest riigist neli liikmesriiki Kesk-Aasia piirkonnas, mistõttu mõjutavad muutused Kesk-Aasia julgeolekus ka organisatsioonisisest julgeolekudünaamikat, arvestades asjaolu, et SKO üks prioriteetvaldkond on terrorismivastatus ehk julgeolek (SKO põhikiri 2002, Artikkel 3).

Julgeolekul on oluline roll ka hegemooni moodustumisel ja püsimisel. Politoloogi ja rahvusvaheliste suhete teadlase John Mearsheimeri teooria (2001) ütleb, et hegemooni olemasolu ei tähenda mitte ainult regiooni stabiilsust, vaid ennekõike hegemooni enda julgeolekut ja püsimist. See tähendab, et julgeolek ja selle suurendamine on viis, kuidas saada hegemooniks. Politoloog Robert Gilpini hegemoonilise stabiilsuse teooria käsitluses on maailma anarhilisuse tõttu riikide vahel jätkuvalt võitlus võimu, mõju ja jõukuse pärast. Hegemoon on oma sõjalise ja majandusliku ülekaaluga võimeline seda võitlust stabiliseerima (Kohout 2003, 55). See tähendab, et Gilpini teooria järgi on hegemoon oluline lüli stabiilsuse, rahu loomise ja säilitamise vahel.

Lähtuvalt ülaltoodud teooriatest viitab julgeolekualase koostöö ja diskursuse suurenemine võimalikele püüetele saada hegemooniks. Käesolev töö uurib Venemaa ja Hiina julgeolekualase diskursuse ja seega koostöö muutumist SKO liikmesriikidega. Uuritakse tippkohtumistel toimuva julgeolekualase diskursuse sagedust. Töö uurimisprobleem seisneb ebaselguses SKO julgeolekudünaamikas ehk kas ja kuidas on Hiina ja Kesk-Aasia julgeolekualase koostöö suurenemine muutnud julgeolekualast koostööd ja diskursust Venemaa-SKO liikmesriikidega.

Tippkohtumistel on SKOs oluline roll, sest SKO põhikirja järgi võetakse otsuseid vastu lepingute allkirjastamise alusel, mille sisud lepitakse kokku tippkohtumistel (SKO põhikiri 2002, Artikkel 2). Organisatsiooni ülesehitus baseerub erinevatel koostöövormidel, milleks on näiteks SKO Riigipeade Nõukogu (The Council of Heads of State), mis saab tippkohtumisel kokku üks kord aastas, või SKO Riiklike Koordinaatorite Nõukogu (The Council of National Coordinators), mis saab tippkohtumistel kokku kolm korda aastas. Nii toimub lähtuvalt koostöövormist SKO raames üks kuni kolm tippkohtumist aastas. Sagedasem koostöö toimub SKO ministrite (Meetings of Heads of Ministries and/or Agencies) vahel, kes kohtuvad regulaarselt (SKO põhikiri 2002, 5–7). Käesolevas töös loetakse tippkohtumisteks kahe- või mitmepoolseid kokkusaamisi, mille osalejateks on Venemaa või Hiina esindajad ning vaatluse all oleva SKO riigi esindajad. SKO ametlike tippkohtumiste sagedus on eelnevalt teadaolev info, mistõttu on usaldusväärsete tulemuste saamiseks uurimuse üldkogumiks valitud kõik Venemaa või Hiina ning SKO liikmesriikide tippkohtumised, mis toimuvad väljaspool SKO sätestatud aastas ühe- või kolmekordseid kohtumisi. Julgeolekuteema arutluse sagedusest võib näha, kes on suhtluses SKO riikidega julgeoleku teemal aktiivsem ja domineerivam.

Vastuse leidmine uurimisprobleemile on oluline, kuna see näitab Venemaa ja Hiina suhestumist üksteisega ja seletab Kesk-Aasia ja SKO näitel Venemaa ja Hiina käitumist ning võimalikku seost püüdega saada regiooni hegemooniks. Teema uurimine on oluline, sest vastavalt Mearsheimerile on hegemoon domineerivaim ja tugevaim jõud süsteemis (Mearsheimerile 2001, 21–22). Selle tõttu viitab ühe suurjõu kiire julgeoleku kasvatamine suurtele võimudünaamika muutustele terves süsteemis, kuna potentsiaalselt on muutumas domineeriv jõud.

Toetudes ülaltoodud julgeoleku ja hegemoonia seosele sellest, et suurenenud julgeolekualane koostöö tähendab potentsiaalse hegemooni tõusu, on antud uurimuse eesmärk

analüüsida Hiina ja Kesk-Aasia piirkonna julgeolekukoostöö suurenemise mõju Venemaa ja SKO liikmesriikide julgeolekudiskursuse sagedusele. Eelduseks on see, et mida rohkem riigid arutavad omavahel julgeolekut, seda olulisemaks peetakse koostööd selles valdkonnas. Eeltoodust tulenevalt, kui Venemaa ja SKO riikide julgeolekuteemaliste tippkohtumiste arv on kasvanud, siis on alust arvata, et Venemaa püüab säilitada oma mõju ja positsioon SKOs. Kui Venemaa ja SKO riikide julgeolekualaste tippkohtumiste arv on jäänud samaks või vähenenud, siis võib oletada, et julgeolekualane võimudünaamika SKOs on muutunud ning Venemaa mõju SKOs on vähenemas.

Töö uurimisküsimus on: Kes on tippkohtumistel SKO liikmesriikidega julgeolekudiskursuses aktiivsem – Hiina või Venemaa?

Töö alaküsimused on:

1. Kas ja kuidas on julgeolekuteemaline diskursus SKO liikmesriikide tippkohtumistel arvuliselt muutunud aastatel 2016–2022?
2. Milliste SKO liikmesriikidega on Venemaal ja Hiinal kõrgeim julgeolekudiskursuse sagedus? Milliste Kesk-Aasia riikidega on Venemaal ja Hiinal kõrgeim julgeolekudiskursuse sagedus?
3. Millist julgeolekudiskursuse sageduse erinevust on näha Venemaa/Hiina ja Kesk-Aasia piirkonna ning Venemaa/Hiina ja India, Pakistani, Iraani vahel?

Töö hüpotees on, et julgeolekuteemade arutamises tippkohtumistel SKO liikmesriikidega on aktiivsem Hiina. See tähendab, et aastatel 2016–2022 toimunud tippkohtumistel on julgeolekuteema arutluse sagedus suurem SKO liikmesriikide ja Hiina vahel. Hüpoteesi kontrollimiseks ja uurimisküsimusele vastamiseks kasutatakse võrdlevat meetodit. Andmed kogutakse kvalitatiivse kontentanalüüsi abil, tehakse statistiliseks ehk esitatakse tabeli kujul ning seejärel analüüsitakse. Töös kasutatavad andmed on SKO liikmesriikide (v.a Venemaa ja Hiina) pressiteated tippkohtumistest Venemaa ja Hiinaga aastatel 2016–2022. Andmed saadakse SKO liikmesriikide välisministeeriumite kodulehtedelt.

Töö jaguneb neljaks peatükiks. Esimeses peatükis käsitletakse töös rakendatavat teoreetilist raamistikku. Esimene peatükk on liigitatud kolmeks alapeatükiks. Esimene alapeatükk tutvustab

SKO kujunemislugu, SKO tegevust ja julgeolekuga tegelevat üksust ning SKOd maailmapildis. Teine alapeatükk tutvustab töös kasutatavat julgeoleku mõistet ning kolmas alapeatükk töös rakendatavat hegemoonia teooriat. Töö teises peatükis keskendutakse empiirilise juhtumi tutvustamisele, mis on Venemaa ja Hiina julgeolekukoostöö Kesk-Aasiaga. Teise peatüki esimeses alapeatükis antakse kirjandusülevaade ning teises alapeatükis selgitatakse Venemaa ja Hiina julgeolekualast koostööd Kesk-Aasiaga. Töö kolmandas peatükis tutvustatakse töö läbiviimiseks kasutatavat metodoloogiat. Neljandas peatükis viiakse läbi analüüs. Neljanda peatüki esimene alapeatükk käsitleb Venemaa ja SKO liikmesriikide julgeolekudiskursuse sagedust ning teine alapeatükk käsitleb Venemaa ja SKO liikmesriikide julgeolekudiskursuse sagedust. Neljanda peatüki kolmas alapeatükk koosneb analüüsi järeldustest. Neljandale peatükile järgneb töö kokkuvõte, kasutatud kirjanduse loetelu ning üks lisa.

1. TEOOREETILINE RAAMISTIK

1.1. Shanghai Koostöö Organisatsioon

1.1.1. Kujunemislugu

Shanghai Koostöö Organisatsioon kasvas välja julgeolekualast koostööd toetavast koostööraamistikust, mida nimetati osalejate arvu ja koostööraamistiku allakirjutamise koha tõttu Shanghai Viisikuks (Shanghai Five). Shanghai Viisiku ajend oli püüd soojendada Nõukogude Liidu ja Hiina vahelisi suhteid peale külma sõja lõppu. 1990. aastatel Nõukogude Liidust tekkinud Venemaa püüdis arendada ja säilitada suhted Hiinaga selleks, et tagada riikidevaheline rahu (Bailes *et al.* 2007, 4; Lukin 2019, 2). Hiina ja Venemaa jagasid geograafilist riigipiiri, mis peale Nõukogude Liidu lagunemist 1991. aastal hõlmas endas ka iseseisvunud Kasahstani Vabariiki (edaspidi Kasahstan), Kõrgõzstani Vabariiki (edaspidi Kõrgõzstan) ja Tadžikistani Vabariiki (edaspidi Tadžikistan). Selle tõttu tuli Venemaa ja Hiina riigipiiri küsimuse lahendamiseks kaasata ka ülaltoodud vabariigid. Rahu säilitamiseks kohtusid piirialadel viis riiki 1996. aastal ning sõlmisid lepingu Piirialade Sõjaväelise Usalduse Suurendamise kohta (Shanghai Agreement on Confidence Building in the Military Field in the Border Area) ning 1997. aastal lepingu Piirialadel Sõjaliste Jõudude Vastastikuse Vähendamise kohta (Agreement on Mutual Reduction of Military Forces in the Border Areas) (Bailes *et al.* 2007, 4). 2001. aastaks leiti, et ühiselt saab lahendada

mitte ainult julgeolekuprobleeme, mis olid suurenenud pärast Nõukogude Liidu kokkuvarisemist, vaid koostööd saab laiendada ka majanduse, teaduse, hariduse ja kultuuri valdkondades (Lukin 2019, 2). 2001. aastal liitus siseriikliku julgeoleku kaalutlustel koostööplatvormiga Usbekistan, mistõttu nimetati raamistik ümber Shanghai Koostöö Organisatsiooniks (Weitz 2007, 106; Shanghai Cooperation Organisation 2023). Uus organisatsioon loodi 15. juunil 2001. aastal Shanghais. SKO asutajariigid on Hiina, Venemaa, Kasahstani Vabariik, Kõrgõzstani Vabariik, Tadžikistani Vabariik ning Usbekistani Vabariik (SCO 2024). Tänapäevaks hõlmab SKO 40% maailma populatsioonist ning selle liikmesriikide aladel leidub 25% maailma naftavarudest, 35% söemaardla leiukohti ning 50% maagaasi ja 50% uraani leiukohti (Li *et al.* 2020, 193; Schiavi 2023).

Lisaks liikmetele on SKOs 3 vaatlejariiki – Afganistani Islamiemiraat, Valgevene Vabariik ja Mongoolia ning 13 dialoogipartnerit, kes on Aserbaidžaaani Vabariik, Armeenia Vabariik, Bahreini Kuningriik, Egiptuse Araabia Vabariik, Kambodža Kuningriik, Katar, Kuveit, Maldiivi Vabariik, Myanmar Liidu Vabariik, Nepali Demokraatlik Liitvabariik, Araabia Ühendemiraadid, Saudi Araabia Kuningriik, Türgi Vabariik ja Sri Lanka Demokraatlik Sotsialistlik Vabariik (SCO 2024).

1.1.2. Tegevus ja RATS-i roll selles

SKO koostöövaldkonnad on poliitika, majandus, kaubandus, julgeolek, õigus- ja keskkonnakaitse, teadus ja tehnoloogia, haridus, energia, transport, kultuur ning ka muud ühist huvi pakkuvad valdkonnad (SKO põhikiri 2002, 2; Li *et al.* 2020, 193). SKOs vastu võetud otsused on liikmesriikidele täitmiseks kohustuslikud, kusjuures SKOs tehtud otsuseid rakendavad liikmesriigid oma riigisiseste õigusaktide kohaselt. SKO põhikiri sätestab, et otsuste täitmist kontrollivad vastavas küsimuses pädevad SKO üksused. Kui vähemalt üks liikmesriik ei ole otsusega nõus, võib ta esitada selle kohta vastuväite ning sel juhul otsust vastu ei võeta. Samas võib iga liikmesriik vastuvõetavas otsuses mitte osaleda, kui ta on seisukohal, et vaatlusalune küsimus ei ole riigi jaoks relevantne või ta ei taha mõnel muul põhjusel otsustusprotsessis osaleda (SKO põhikiri 2002, 10). Julgeolek on jäänud SKO olulisimaks valdkonnaks, millega tegeleb ka SKO eraldiseisev üksus RATS (Regional Anti-Terrorist Structure). RATS on töö kontekstis oluline, sest üksuse eesmärk on tegeleda julgeolekuteemadega SKOs.

SKO Liikmesriikide Regionaalse Terrorismivastase Struktuuri Lepingu (Agreement on Regional Anti-Terrorist Structure between the Member States of the SCO) (2002) alusel on üksuse eesmärk „võidelda terrorismi, separatismi ja äärmuslusega, mis on tegurid, mis ohustavad rahvusvahelist julgeolekut, riikidevaheliste sõbralike suhete arendamist ning inimõiguste- ja vabaduste nautimist“ (Agreement on RATS between the Member States of the SCO 2002, 1). Üksuse põhimõtte on teha liikmesriikide vahel koostööd terrorismivastase võitluse valdkonnas, mistõttu on iga SKO liige esitanud oma riigist pädevad asutused, mis tegelevad ülalmainitud teemadega (Agreement on RATS between the Member States of the SCO 2002, Article 3, Article 8). Selleks, et toimuks teemakohane infovahetus, on RATS loonud andmebaasi, mis sisaldab terroristide, äärmuslaste organisatsioonide, terrorismi toetavate organisatsioonide jm andmeid. Andmebaasi sisu on SKO liikmesriikide pädevatele asutustele kättesaadav. Lisaks teeb RATS koostööd SKO väliste terrorismivastaste organisatsioonidega (Agreement on RATS between the Member States of the SCO 2002, Article 6).

Gisele Grieger (2015) toob välja, et RATS on teinud märkimisväärset tööd, sest on olnud riikide jaoks oluline luureandmete vahetuskoht, mis on aidanud tõkestada terrorikuritegusid, sh kinni pidada terroriste (Grieger 2015, 8). Lisaks on SKO olnud edukas selle poolest, et on loonud ühise koostööplatvormi Kesk-Aasia riikidele, mis on võimaldanud regiooni erinevatel riikidel üksteise võimu tasakaalustada ning aidanud kaasa suhete loomisele, hoidmisele ja arendamisele (Grieger 2015, 8). Organisatsioon on soodustanud ka kaubandusalast koostööd, näiteks 2012. aastal ületas SKO liikmesriikidevaheline kaubandus 4,9 triljonit USA dollarit, mis näitab võrreldes 2003. aastaga enam kui neljakordset kasvu, samas kui sama perioodi keskmise ülemaailmse kaubanduse kasv kahekordistus (Grieger 2015, 8). Organisatsiooni miinuseks peetakse organisatsioonis märgatud institutsioonilise koostöö puudumist, mis tekitab küsimusi selle kohta, kuidas ja kui tihti koostööd täpselt tehakse (Khetran 2019, 91).

1.1.3. SKO maailmapildis

Shanghai Koostöö Organisatsioon oli muuhulgas loodud selleks, et edendada multipolaarset maailmakorda. Esimesena tuli selle mõttega välja Hiina, kui võttis uue välispoliitika suuna (Khan

& Sultana 2021, 6). Vaatamata teistele siseriiklikele põhjustele oli uue suuna eesmärgiks ka Ameerika Ühendriikide unipolaarsuse vähendamine Aasias. See eesmärk oli ka Hiina-Venemaa suhete soojenemise üheks tugipunktiks. SKO ülesandeks muutus Ameerika Ühendriikide unipolaarsuse vähendamine läbi nn värviliste revolutsioonide Kesk-Aasias, mil rahvuslikud liikumised nõudsid demokraatia kehtestamist ning said toetust Ameerika Ühendriikidelt. Kesk-Aasia riikide valitsevad eliidid polnud nõus muutustega režiimides, mistõttu eelistati loobuda Ameerika Ühendriikide kaasatusest ja demokratiseerimise survest ning pöörduda SKO pooldatava multipolaarsuse poole, mis omakorda säilitas režiimide eesotsas tihti autoritaarsed eliidid (Azarkan 2010, 407). Selle tõttu võib öelda, et SKO organisatsioonina ei ole loodud vastukaaluks niivõrd mingile kindlale koostööstruktuurile või teisele organisatsioonile, vaid Ameerika Ühendriikidele kui riigile ja selle unipolaarsusele (Lukin & Kashin 2018, 616). SKO multipolaarsuse poliitikat toetab asjaolu, et organisatsioon teeb koostööd teiste organisatsioonidega. Enamus koostööpartnerist asuvad Aasias, nii on loodud koostöö ASEANi (Association of Southeast Asian Nations), CISi (Commonwealth of Independent States), CSTO (Collective Security Treaty Organization) ja EAEU-ga (Eurasian Economic Union) (Li *et al.* 2020, 193). Väljaspool regiooni on koostööpartner ning SKO põhikirja järgi kõige olulisem organisatsioon ÜRO ja selle Julgeolekunõukogu. ÜRO põhikirjale toetutakse ja isegi nähakse ennast kui selle pikendust (Lukin & Kashin 2018, 628; SKO põhikiri 2002).

1.2. Julgeolek

Julgeolekut käsitletakse töös traditsioonilises tähenduses ehk kui kaitset väliste ohtude eest ja konfliktide ärahoidmist sõjaliste vahenditega. Julgeolek väljendub riikide jaoks oluliste väärtuste – riigi territoriaalse terviklikkuse ning poliitilise suveräänsuse – kaitse. Lisaks sellele kuuluvad traditsioonilise julgeoleku mõiste alla ähvardavad ja kaitsvad vahendid, relvad, riikide sõjaline kaitse, paktid, liidud jm (Afolabi 2015, 2; Fulvio 2016, 1).

Julgeoleku käsitluses on oluline mõiste terrorism, sest see on vastand julgeoleku mõistele, seega julgeoleku otsene oht. Terrorism tähendab „vägivalla ja/või vägivallaga ähvardamise ohtu, et saavutada mõni poliitiline eesmärk, ning mis on suunatud sihtrühma vastu, mis ulatub otsestest ohvritest kaugemale. Tegu peetakse terrorismiks, kui vähemalt üks osapooltest ei ole

valitsusinstituutidele“ (Lutz ja Lutz 2016, 313). Terrorismi käsitleb ka SKO, mille põhikirja järgi on organisatsiooni üks eesmärkidest terrorismiga võitlemine. SKO defineerib terrorismi kui „vägivalla ideoloogiat ja praktikat, mille eesmärk on mõjutada riigivõimude või rahvusvaheliste organisatsioonide otsuste tegemist vägivaldsete ja/või muude kuritegude toimepanemise või sellega ähvardamise kaudu, mis hirmutavad elanikkonda ja mille eesmärk on kahjustada üksikisikuid, ühiskonda ja riiki“ (Convention of the Shanghai Cooperation Organization against Terrorism 2009, Article 2). Lisaks on SKO eesmärk liikmesriikide koostöö desarmeerimine ja relvastuskontroll (SKO põhikiri 2002, Artikkel 3). Eeltoodud põhjustel vaadeldakse töös terrorismi, separatismi, äärmuslust, ebaseaduslikku uimasti- ja relvakaubandust, ebaseaduslikku rännet, desarmeerimist ning relvastuskontrolli kui osa julgeoleku diskursusest vaatlusaluste SKO liikmesriikide tippkohtumistel.

Lähtuvalt töös vaadeldava SKO regionaalsest iseloomust, on oluline julgeoleku regionaalse toimimise mõistmine. Regionaalsel tasemel selgitavad julgeolekut Barry Buzan ja Ole Wæver (2003), kelle piirkondlike julgeolekukompleksite (regional security complexes) teooria kohaselt moodustavad riigid nn kogumid (complexes), mille „julgeolekustamisprotsess, julgeolekutustamisprotsess (desecuritization) või mõlemad on üksteisega nii seotud, et nende turvaprobleeme ei ole võimalik analüüsida või lahendada üksteisest eraldatuna“. Autorite arvates on regionaaljulgeolek oluline, sest see on tasand, millel kohtuvad riiklik ja globaalne julgeolek (Buzan ja Wæver 2003, 43–44). See tähendab, et riiklik tasand on julgeoleku uurimiseks liiga enesekeskne ning üleilmne tasand esitab pürgimust, mitte reaalsust. Piirkondlik tasand on koht, kus toimub suurem osa tegevustest, mistõttu on julgeolekut kõige parem uurida just sellel tasandil (Buzan ja Wæver 2003, 43). Buzani ja Wæveri käsitlus regioonaalsest julgeolekust on asjakohane, sest see selgitab SKO uurimise olulisust, kuivõrd tegemist on regionaalse organisatsiooniga.

Lisaks võib teooriat rakendada Kesk-Aasia riikidele, sest Muratalieva *et al.* sõnul on Kesk-Aasias Venemaa sõjaline võimekus kahanenud ning regioon vajab uut suurjõudu, mis rahastaks piirkonna julgeolekut (Muratalieva *et al.* 2021, 100). Sellest järeldub, et piirkonna julgeolek on tugevalt seotud ja seda vaadeldakse kui tervikut. Roy Allison toetab eeltoodut väidet, sest kirjutab (2004), et Kesk-Aasia piirkonna riigid ei ole iseseisvalt julgeoleku küsimustega tegelenud ning on otsinud sel teemal toetust Venemaalt, CIS-st või alates 11. septembrist 2001 Ameerika Ühendriikidelt (Allison 2004, 467).

1.3. Hegemoonia üks tahkudest

Hegemoonia mõiste sisustamiseks on võetud John Mearsheimeri rahvusvaheliste suhete teooria (2001) ründavast realismist (*offensive realism*). Ründava realismi kohaselt püüavad riigid rahvusvahelistes suhetes maksimeerida oma võimu julgeoleku suurendamise ning militaarvõimekuse kasvatamise kaudu. Võimu maksimeerimine on vajalik riigi püsimise eesmärgil. See tähendab, et riigid soovivad domineerida teisi eesmärgiga mitte olla domineeritava positsioonis ise, kuid domineerimine toimub eelkõige militaarvõimekuse kasvatamise ja sõjaliselt ründava positsiooni omamise kaudu (Mearsheimer 2001, 2, 103). Domineerimine on vajalik hegemooni positsiooni saamiseks, sest maailma anarhilisuse tõttu on hegemoon tugevaim jõud, seega ainus viis olla tõeliselt kaitstud. Mearsheimeri arvates on maailma anarhilisus see, mis sunnib riike püüdlema hegemoonia poole ja seega olema ründavad (Mearsheimer 2001, 29). Realism ütleb, et riikide vahel toimub pidev julgeolekualane konkurents, sest just julgeolek on see, mis tagab riigi ellujäämise ja elujõu (Mearsheimer 2001, 16–17). Mearsheimer läheb ründava realismi teooriaga sammu võrra edasi ning ütleb, et riigid ründavad teisi riike selleks, et tagada ja/või säilitada oma julgeolek ehk püsimine. Riigi püsimine on riigi käitumise alus ja ajend ning Mearsheimer nimetab riigi püsimist kui esmast suurjõudude eesmärki. Lõplik eesmärk on saada hegemooniks (Mearsheimer 2001, 17). Militaarvõimekus ja julgeolek üldisemalt on olulised näitajad ka suurjõu määramisel, s.t mida suurem on võimekus, seda suurem on tõenäosus osaleda relvastatud konfliktis tugevaima militaarjõuga, sellele vastanduda ja ennast kaitsta. Taoline valmidus on lahutamatu osa hegemooniks saamisel (Mearsheimer 2001, 3–4). Vaatamata paljudele olemasolevatele ja levinud hegemooni ja hegemoonia käsitlustele (nt Antonio Gramsci, Hans Joachim Morgenthau jm), on antud töös võetud aluseks just Mearsheimeri vaade hegemooniale, sest see seletab suurjõudude opositsiooni ja konkurentsi. See sobib käesoleva uurimuse raamistamiseks, sest annab võimaliku seletuse Venemaa ja Hiina julgeolekualase koostöö suurenemisele. Lähtuvalt ründava realismi teooriast suurendavad Venemaa ja Hiina oma julgeolekut läbi SKO liikmesriikide, selle abil kindlustades ennast teise suurjõu kasvamise ees. Oluline on välja tuua, et Venemaa ja Hiina ei tungi üksteisele sõjaliselt kallale, kuid kasutavad julgeolekut võimu saamiseks ja domineerimiseks.

Käesoleva töö kontekstis Mearsheimeri teooria toetamiseks mängib olulist rolli Robert Gilpini teooria hegemoonilisest stabiilsusest, mille mõtestab lahti Franz Kohout (2003) oma töös „Cyclical,

Hegemonic, and Pluralistic Theories of International Relations: Some Comparative Reflections on War Causation”. Gilpini hegemoonilise stabiilsuse teooria kohaselt toimub maailma anarhilisuse tõttu riikide vahel jätkuvalt võitlus võimu, mõju ja jõukuse pärast. Hegemoon on oma sõjalise ja majandusliku ülekaaluga võimeline seda võitlust stabiliseerima (Kohout 2003, 55). See tähendab, et Gilpini teooria järgi on hegemoon oluline lüli stabiilsuse ja rahu loomiseks ning säilitamiseks, mistõttu juhul, kui hegemoon puudub või kehtiv kaotab oma domineeriva positsiooni, siis on loodud rahu ja stabiilsus ohustatud. Mearsheimeri teooria on riigi-ja hegemoonikeskne, sest seletab ühe riigi ajendeid, püüdeid ja eesmärke. Gilpini teooria lisab sellele konteksti ja aitab näha ründavat realismi süsteemisiseselt, sest toob välja, mis on hegemooni olulisus rahvusvahelises korras. Süsteemi sees näeb Gilpin hegemooni tõusu tsüklilisena, mistõttu toimub tema arvates alati ka paratamatu hegemooni allakäik. Saades hegemooniks peab riik oma positsiooni hoidma ehk olema pidevalt teistest riikidest tugevam ja arenenum. Hegemooniks olemine ja selle rolli säilitamine nõuab riigilt suuri sõjalisi ja majanduslikke kulusi, sh vägede paigutamise kulusid üle riigipiiriide, kulusid sõjalise abi osutamiseks liitlastele, kulusid, mis tekivad tarbimise ületähtsustamise tõttu investeeringute arvelt jm. Kõik see teeb Gilpini sõnul hegemooni languse vältimatuks. Ühe hegemooni allakäigu hetkel kordub vajadus rahvusvahelise stabiilsuse taastamiseks ning süsteemist tõuseb uus hegemooniline jõud – tsükel kordub (Kohout 2003, 55–56).

Ründava realismi ja hegemoonilise stabiilsuse teooria kokkumäng aitab mõista hegemoonia olulisust nii riiklikul kui ka regionaalsel tasandil. See pakub võimalikke vastuseid küsimusele, miks suurendavad Hiina ja Venemaa julgeolekualast koostööd Kesk-Aasias ning milline võib olla selle tagajärg piirkonnale. Venemaa ja/või Hiina võivad hegemooniaga piirkonda stabiliseerida, kuid see tähendaks nende riikide suuremat julgeolekulist ja majanduslikku osalust Kesk-Aasias. Uurimus SKO liikmesriikide ja Venemaa ja Hiina vahel aitab mõista, kas Venemaa ja Hiina vahel toimub Gilpini võitlus võimu, mõju ja jõukuse pärast.

2. Empiirilise juhtumi tutvustamine: Venemaa ja Hiina jõumäng Kesk-Aasias

2.1. Kirjandusülevaade

Venemaa ja Hiina huve Kesk-Aasias käsitleb mitu autorit. Asma Rashid ja Taqdees Tahir kirjutavad oma töös „An analysis of the changing dynamics of Sino-Russian relations in Central Asia“ (2021), et Venemaa peamine huvi Kesk-Aasias on julgeolekuline ja ajalooline ning Hiina huvi regiooni energiasektoris ja majanduses (Rashid ja Tahir 2021, 279–280). Ühine huvi nii Kesk-Aasias kui SKOs on energiasektor ja julgeolekualane koostöö (Rashid & Tahir 2021, 282–284). Töö keskne väide on, et Hiina investeringud Kesk-Aasiasse kasvavad ning Venemaa ja Hiina püüavad mõlemad saada regioonist omakasu, k.a läbi SKO ning suhtluse üksteisega. Siiski peaksid riigid lähtuma ka Kesk-Aasia riikide huvidest ja tegema koostööd nende siiani habraste süsteemide ülesehitamiseks ja regiooni stabiliseerimiseks (Rashid & Tahir 2021, 285–286).

Rashid ja Tahiri nägemusega Venemaa ja Hiina huvidest regioonis ja SKOs on nõus ka Wang Li, Zhou Dongchen ja Anna Kolotova oma töös „China and Russia in the SCO: Consensus & Divergence“ (2020). Autorite arvates on Hiina huvi piirkonnas ja SKOs majanduslik ning Venemaa huvi ja eesmärk julgeolekuline (Li *et al.* 2020, 195). Lisaks sellele arvavad autorid, et SKO on loodud Venemaa-Hiina üksmeelel Ameerika Ühendriikide hegemoonia kukutamisest ning ühises nägemuses, et arengu saavutamine ja piirivaidluste lahendamine peaks regioonis toimuma rahumeelsel viisil. Samuti on Venemaal ja Hiinal konsensus „kollektiivse julgeoleku“ idees, mis väljendub suveräänsuse ja rahvusvahelise õiguse austuses (Li *et al.* 2020, 190). Ameerika Ühendriikide hegemoonia piiramist Kesk-Aasias toetab ka Bradley Jardine'i ja Edward Lemoni artikkel „In Russia's Shadow: China's Rising Security Presence in Central Asia“ (2020), mis rõhutab Venemaa-Hiina suhet kui Ameerika Ühendriikide hegemoonia piiramise taktikat (Jardine ja Lemon 2020, 11). Autorid toovad välja Hiina julgeolekualase mõju ja koostöö kasvu Kesk-Aasias. Töö toetab eelmainitud Asma Rashidi ja Taqdees Tahiri tööd (2021) statistiliste andmetega, mis näitavad, et Hiina julgeolekualased investeringud Kesk-Aasia riikidesse on kasvanud alates 2014. aastast, kuid ei ole 2019. aasta seisuga ületanud Venemaa kulutusi, mis tähendab, et Venemaa on oma domineerivat positsiooni hoidnud (Jardine & Lemon 2020, 4). Viimaks toetavad mõtet Ameerika Ühendriikide vastasseisust ka Jamshed Khan ja Razia Sultana oma töös „Sino-Russia

Strategic Partnership: The Case Study of Shanghai Cooperation Organization (SCO)“ (2021). Nende arvates kasutavad Venemaa ja Hiina Kesk-Aasia riikidega kontakti loomiseks ühiseid väärtusi ja julgeolekualast pehmet jõudu. SKO abil loodavad Venemaa ja Hiina osutada vastukaalu Ameerika Ühendriikide unipolaarsusele (Khan ja Sultana 2021, 6–7, 14).

Hiina pehme jõu kasutust käsitlevad ka Zamira Muratalieva, Asia Esenbekova ja Nadezhda Tatkalova oma uurimuses „China in the Shadow of Russia: Covert Tools for Expanding China’s Influence over Kyrgyzstan’s Security“ (2022). Autorid keskenduvad erinevatele viisidele, kuidas Hiina tugevdab oma julgeolekualast mõju Kesk-Aasia piirkonnas. Nii on Hiina kaasatud näiteks piirkonna sõjalise hariduse toetamisele ja julgeolekualaste teenuste osutamisesse (Muratalieva *et al.* 2022, 95–98). Autorite keskne väide on, et Hiina julgeolekuvaldkonnas kasvav mõju Kesk-Aasias on tingitud Venemaa julgeolekulise domineerimise kahanemisega ning väheneva võimega rahastada Kesk-Aasia julgeolekut. Venemaa vähenenud julgeoleku rahastusvõime tõttu on Kesk-Aasia riigid nõus suurendama koostööd Hiinaga (Muratalieva *et al.* 2022, 100).

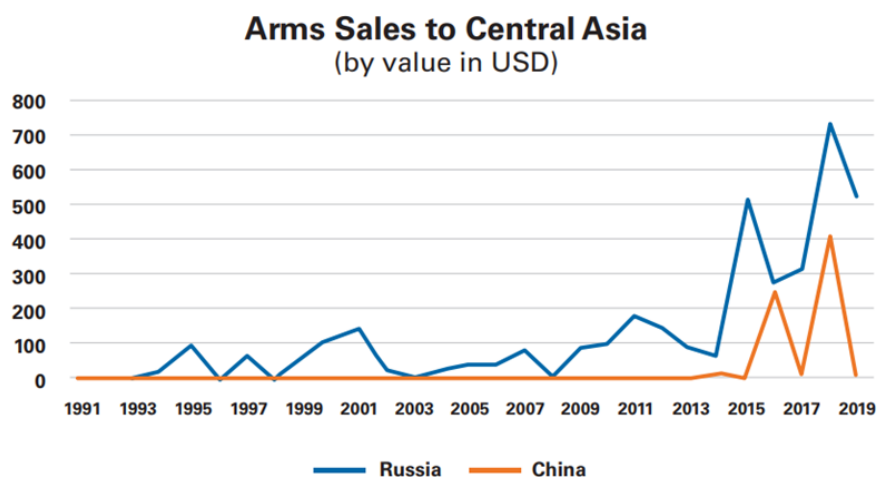
Käesolev töö põhineb ülaltoodud artiklites ja uurimustes saadud teadmistel Venemaa ja Hiina hoiakutest ja motiividest SKOs ja Kesk-Aasias. Toodud uurimustest selgub, et nii Hiinal kui Venemaal on motiivid selleks, et saada Kesk-Aasias hegemooniks. Siiski, Hiina motiiv saada piirkonnast majanduslik ja julgeolekualane kasu ning Venemaa ajend tagada enda julgeolek ja taas-elavdada oma ajalooline hegemooni staatus Kesk-Aasias, ei ole üksteisega vastuolus. Töö toetub Jamshed Khan ja Razia Sultana (2021) arvamusele, et Hiina ja Venemaa eesmärk ei ole üksteisega konkureerida, kuna eksisteerib ühine eesmärk vastanduda Ameerika Ühendriikide unipolaarsusele ja vastavalt Jardine’i ja Lemonile (2020) kasutada suhet üksteisega kui viisi, kuidas piirata Ameerika Ühendriikide hegemooniat (Khan ja Sultana 2021, 7; Jardine ja Lemon 2020, 11).

2.2. Multipolaarsus vs hegemoon: Venemaa ja Hiina Kesk-Aasia julgeolekus

Neli seitsmest SKO liikmesriigist, v.a Hiina ja Venemaa, asuvad Kesk-Aasias, mistõttu on Kesk-Aasia regioon SKO kui organisatsiooni ja selle toimimise vaatest oluline lähtekoht. Piirkond on rikas energiaressursside poolest, mis teevad näiteks Kasahstanist maailma juhtiva nafta- ja maagaasivarude omaniku. Regioonil on märkimisväärne roll ka tänu teiste loodusvarade – tsingi, uraani, kulla, magneesiumi jms – varude rohkusele, mis on mahtudelt maailmas teisel kohal

(Rashid ja Tahir 2021, 277). Lisaks on oluline piirkonna geograafiline positsioon, mis esiteks hõlmab suurt pindala, mis on ÜRO 2023. aasta andmetel ligikaudu 4 miljonit km² ning suurt populatsiooni, mis on ligikaudu 75 miljonit elanikku (United Nations Convention to Combat Desertification 2023, 1). Teiseks on Kesk-Aasia ühendav lüli Hiina ja Euroopa, Venemaa ja Lähis-Ida vahel (Rashid ja Tahir 2021, 276). Energiaressursirikkuse ja geograafilise positsiooni tõttu on Kesk-Aasia piirkond Venemaa ja Hiina jaoks oluline.

Venemaal on piirkonnas ajalooliselt kujunenud domineeriv positsioon, Hiina on olnud aktiivsem alates 1996. aastast, mil võeti vastu uus välispoliitika suund – Uus Julgeoleku Kontseptsioon (New Security Concept) –, mille keskmeks oli rahvusvaheline rahu ja areng. Uue Julgeoleku Kontseptsiooni märksõnad on vastastikune usaldus, vastastikune kasu, võrdsus, vastastikune koostöö ning ühine areng. Võib eeldada, et ei ole kokkusattumus, et aastal 1996 loodi ka Venemaa, Hiina ning Kesk-Aasia riikide julgeolekualane koostööraamistik Shanghai Viisik (vt peatükk 1.1.1). Uue Julgeoleku Kontseptsioon ja Shanghai Viisik ei tundu olevat kokkusattumus, sest Shanghai Viisiku, ja hiljem ka SKO aluspõhimõteteks, võeti märksõnad „vastastikune usaldus, jagatud kasu, võrdsed õigused, läbirääkimised, üksteise kultuuriväärtuste austamine ja kõigi areng“ (Khan ja Sultana 2021, 5). Hiina Uue Julgeoleku Kontseptsioon ja Shanghai Viisiku väärtused on sarnased.

Joonis 1. Hiina ja Venemaa relvade eksport Kesk-Aasiasse (Jardine ja Lemon 2020, 4)

Alates 2014. aastast on näha Venemaa ja Hiina julgeolekualase osaluse kasvu Kesk-Aasia piirkonnas. See väljendub näiteks suurenenud relvade ekspordis Kesk-Aasiasse (vt Joonis 1). Alates 2000. aastast on Hiina eksportinud regiooni 444 Ameerika Ühendriikide dollari (USD) miljoni väärtuses relvi, 97% neist eksportidest on toimunud peale 2014. aastat (Jardine ja Lemon 2020, 2). Kasvanud on ka Venemaa relvade ekport Kesk-Aasiasse (vt Joonis 1). Venemaa relvajõu eksport regiooni moodustab 62% regiooni kogu relvaekspordist ning Venemaa sõjalise infrastruktuuri olemasolu ja selle säilitamine aitavad kaasa Venemaa domineerimisele ja positsiooni hoidmisele Kesk-Aasias. Jooniselt (vt Joonis 1) nähtub, et Venemaa relvade eksport Kesk-Aasiasse ei ole olnud lineaarne, kuid on alati olnud suurem kui Hiina relvade eksport piirkonda. Regioonisisestelt on suurimad Venemaa relvade importijad Kasahstan, Kõrgõzstan ning Tadžikistan (Jardine ja Lemon 2020, 1, 4). Hiina relvade suurimad importijad on Turkmenistan ja Usbekistan. Kuivõrd Turkmenistan ei ole SKO liige, siis käesoleva töö raames riiki ja selle koostööd ei analüüsita. Usbekistani ja Hiina koostöö on märkimisväärne, sest Usbekistan on ainus Kesk-Aasia riik, mis toetub Hiina impordile rohkem, kui Venemaa omale (Jardine ja Lemon 2020, 5–6). Siiski, Usbekistani-Venemaa suhetes on toimumas muutus, sest alates 2016. aastast on Usbekistan hakanud suurendama julgeolekualast koostööd Venemaaga ja muutnud julgeolekupoliitikat. Näiteks on Venemaa ja Usbekistan suurendanud militaar-tehnilist koostööd, mille raames müüb Venemaa Usbekistanile sõjatehnikat (Jardine ja Lemon 2020, 6).

Venemaa ja Hiina on suurendanud julgeolekualast osalust Kesk-Aasia regioonis ja kasutanud selleks pehmet jõudu. Venemaa pakub Kesk-Aasias sõjalise väljaõppe programme, annetab sõjalist varustust ja sõjatehnikat, ehitab regiooni sõjabaase, viib läbi sõjalisi õppusi jm (Muratalieva *et al.* 2022, 95; Jardine ja Lemon 2020). Venemaa on juhtival positsioonil organisatsioonides, milles osaleb ka Kesk-Aasia, näiteks julgeolekuga tegelev CSTO ning majanduse arendamisele suunatud EAEU, mistõttu mõjutab Venemaa regiooni ka läbi organisatsioonilise koostöö (Rashid ja Tahir 2021, 280). Osalemine SKOs on Rashid ja Tahiri sõnul Venemaa viis, kuidas tasakaalustada Hiina mõju ja saada tagasi ainuvõim Kesk-Aasias (Rashid ja Tahir 2021, 282–284). Nende hinnangul toimub Hiina mõju tasakaalustamine läbi Hiina SKO institutsiooniliste kohustustele allutamise ja asjaolu, et organisatsioonisisestelt on riigid võrdsed, mistõttu domineerimispuüed on raskendatud (Rashid ja Tahir 2021, 284).

Pehme jõu kasutamine Kesk-Aasias on ka Hiina taktika. Nii on tugevnenud Hiina ja Kesk-Aasia regiooni riikide julgeoleku- ja majanduslane koostöö, mis väljendub sõjalise väljaõppe programmides, mis on Muratalieva *et al.* uurimusele (2022) tuginedes, kohalikele palju atraktiivsemad, kui Venemaa sõjalise väljaõppe programmid, sest Hiina programmid pakuvad õpingute ajal paremaid elutingimusi ning on kõrgemalt tasustatud (Jardine ja Lemon 2020, 8; Muratalieva *et al.* 2022, 95). Teine näide Hiina pehme jõu väljendumisest seisneb humanitaarabis piirkonna julgeolekuasutustele, mis väljendub Hiina panuses sõjavarustuse annetamisse, sõjalise väljaõppekeskuste ehitamisse jm. Oluline on märkida, et taolise koostöö jaoks on Kesk-Aasia riikidel pikaajalise koostöö tõttu Venemaaga olemas erinevad koostöölepingud ja -raamistikud, mistõttu on koostöö suurema õigusliku järelevalve all. Hiinaga ei ole julgeolekualane koostöö kuigi raamistatud, seega pole Hiina tegevus rahvusvahelise õiguse poolt piiratud. Sel viisil liiguvad paljud Hiina julgeolekualased ressursid regiooni humanitaarabi nime all. Nii loob Hiina endast Kesk-Aasiale „heategija“ mulje, sest arendab koostööd, millel puudub institutsionaalselt formuleeritud kasu (Muratalieva *et al.* 2022, 96). Kolmas julgeolekualane näide Hiina pehme jõu kasutamisest on suur hulk Hiina riigi-ja eraettevõtteid, kes pakuvad julgeolekualaseid teenuseid, ja mille juhid või asutajad on tihti Hiina sõjaväe endised või praegused töötajad (Muratalieva *et al.* 2022, 98).

Julgeoleku tagamine Kesk-Aasias on Hiinale vajalik Kesk-Aasiat läbiva Vöö ja Tee algatuse (Belt and Road Initiative) rahumeelseks teostamiseks (Muratalieva *et al.* 2022, 90). See tähendab, et Hiina motiiv saada piirkonnas hegemooniks on otseselt seotud Hiina julgeoleku ja majanduslike huvidega ning on mõistetav, miks Hiina suurendab sõjalisi kulusi just sellesse piirkonda. Teine Hiina julgeolekualase koostöö suurendamise põhjus on samuti seotud riigisiseste huvide ja nende julgeolekuga. Hiina Xinjiang Uygur Autonoomne Regioon (edaspidi XUAR) tugevalt seotud Kesk-Aasia julgeolekuga. XUAR on asustatud etniliste uiguuride poolt, kelle vabadusliikumist toetab ETIM (East Turkestan Islamic Movement), mille SKO on nimetatud terroristlikuks organisatsiooniks. Hiina jaoks on uiguuride vabadusliikumine siseriiklik julgeolekuoht, mistõttu ETIMi vastu suunatud SKO tegevus on Hiinale kasulik vabadusliikumist takistav mehhanism (Bailes *et al.* 2007, 44–46; Muratalieva *et al.* 2022, 89–91).

Hegemoonia püüdluse ja multipolaarsuse suhestamine on käesolevas diskursuses asjakohane selle poolest, et ülaltoodud Venemaa ja Hiina julgeolekukoostöövorme, julgeolekualast pehmet jõudu

ja üldist Venemaa ja Hiina kaasatust Kesk-Aasia julgeolekusse võib vaadelda ning seletada kui hegemoonia püüdlust või kui multipolaarse korra loomise taktikat. Teadlaste seas puudub ühtne vaade, millega on tegu (Wishnick 2017; Jardine ja Lemon 2020, 11; Lukin 2019, 3). Hiina mõju kasvu Kesk-Aasias võib näha kui Hiina-Venemaa püüet luua regionaalne multilateralism ja multipolaarsus, kuivõrd mõlema riigi motiiv SKOs oli Ameerika Ühendriikide unipolaarsuse vähendamine (Li *et al.* 2020, 190;). Ameerika Ühendriikide hegemoonia ei lase Venemaal ja Hiinal arendada oma poliitilisi ja majanduslikke huvisid, mistõttu on Venemaa ja Hiina vastasseis Ameerika Ühendriikide hegemooniale jätkuvalt püsiv. Multipolaarsus Venemaa ja Hiina loodavas süsteemis on võimalik lisaks põhjusel, et riigid näitavad sarnasusi identiteedis ja väärtustes. Sarnasused väljenduvad ühistes vaadetes välispoliitikale, näiteks mittesekkumine teise riigi sisepoliitikasse, suveräänsuse austamine ning vastastikku kasutoov koostöö (Wishnick 2017, 116). Toetudes ka teiste autorite arvamusele, toob Elizabeth Wishnick välja, et sarnasus Venemaa ja Hiina identiteetides avaldub mõlema püüdluses taastada riigi kunagine rolli globaalses korras (Wishnick 2017, 116). Käsitledes Venemaa ja Kesk-Aasia ning Hiina ja Kesk-Aasia julgeolekukoostööd kui multipolaarset korda, võib Venemaa-Hiina omavahelist suhet nimetada „mugavussuhteks“, sest püsivad ühised väärtused, koostöö on riikide jaoks võrdsest kasulik ning suurriikide vahel ei esine huvide kokkupõrget (Wishnick 2017). Multipolaarsest seisukohast lähtuvalt ei riku Hiina kasvav kaasatus Kesk-Aasia sõjalises valdkonnas Venemaa-Hiina suhteid, sest mõlema riigi strateegiline eesmärk on regiooni stabiilsus ja Ameerika Ühendriikide mõju vähendamine. Lisaks sellele kasvatab Hiina julgeolekualast koostöös mitte Venemaa, vaid Türgi, Ukraina, Hispaania, Prantsusmaa ja teiste riikide arvelt (Wishnick 2017; Jardine ja Lemon 2020, 11). Ent käesoleva töö lähtekoht on ründav realism, mille kohaselt maksimeerivad Venemaa ja Hiina oma võimu ning suurendavad julgeolekut riigi püsima jäämiseks. Ründava realismi vaatest ei ole Venemaa ja Hiina erinevad koostöömotiivid ning ühine vastandumine Ameerika Ühendriikidele vastuolus asjaoluga, et vaatamata eeltoodule, on Venemaa ja Hiina käitumise ajend eelkõige riigina püsima jääda, mitte arendada multipolaarset maailmakorda. Püsima jäämiseks kasutatakse julgeolekualase koostöö suurendamist, seega hegemooni positsiooni tagamist.

Lähtuvalt Muratalieva *et al.* (2022) andmetest sellest, et Hiina mõju kasv Kesk-Aasias tõstatas teadlastes küsimusi Hiina-Venemaa muutuvast suhtedünaamikast, on käesoleva uurimuse ajend sama lähtekoht Hiina mõju kasvust Kesk-Aasias, kuid selle fookus on kitsamalt Hiina-Venemaa suhtel SKOs (Muratalieva *et al.* 2022, 89–90).

3. METODOLOOGIA

Uurimisküsimustele vastamiseks ja uurimisprobleemi lahendamiseks kasutatakse võrdlevat meetodit, mis võimaldab võrrelda Venemaa-SKO liikmesriikide julgeolekudiskursuse sagedust Hiina-SKO liikmesriikide julgeolekudiskursuse sagedusega ning teha saadud võrdlusest järeldused. Töö uurimismeetod on kvalitatiivne kontentanalüüs. Uurimuse sõltumatu muutuja on julgeolekualane koostöö ning sõltuv muutuja on julgeoleku arutamise korrad. Töö tüpoloogia on induktiivne, sest empiiriliste andmete analüüsiks kasutatakse kvalitatiivset meetodit ehk saadud andmete tõlgendamist.

Kategooria	Kood	Näide	Kodeeritud segmentide arv
Julgeolek	Hiina-Iraani julgeolekuteemaline diskursus	„...võitlus terrorismi (ja organiseeritud kuritegevuse) vastu.“	5
	Hiina-Tadžikistani julgeolekuteemaline diskursus	„...(arutati) koostöö(d) julgeoleku valdkonnas. “	7
		„...arutlus (regionaal)julgeoleku teemal. “	5
	Venemaa-India julgeolekuteemaline diskursus	„...tegeleda ülemaailmsete väljakutsetega, nagu terrorism. “	2

Tabel 1. Kodeerimistabel

Juhtumiteks on valitud Venemaa, Hiina ja teised SKO liikmesriigid, sest uurimisprobleem käsitleb just neid juhtumeid. Käesoleva töö uurimismeetodiks on valitud kvalitatiivne kontentanalüüs, sest see lubab uurida tekstimaterjale viisil, mis ei ole tõlgenduslik, vaid märksõnade esinemissagedust mõõtev. Toetudes Ole Holsti Bernard Berelsoni toodud definitsioonile kvalitatiivsest kontentanalüüsist, on see „uurimistehnika kommunikatsiooni manifesti sisu objektiivseks, süstemaatiliseks ja kvantitatiivseks kirjeldamiseks“ (Holsti 1969, 3). Uurimus on objektiivne, sest tugineb ametlikele ja usaldusväärsetele andmetele. See on süstemaatiline, kuna julgeolekudiskursust uuritakse ajavahemikul 2016–2022 ning kvantitatiivne, sest saadud kvalitatiivsetest andmetest tehakse kvalitatiivsed järeldused.

Uurimuse üldkogum on välisministeeriumite pressiuudised Venemaa-SKO riikide ning Hiina-SKO riikide koostööst aastatel 2016–2022. Valim on välisministeeriumite pressiuudised Venemaa ja Hiinaga tippkohtumistest aastatest 2016–2022, kus on mainitud julgeolekut. Analüüsiühikud on artiklid, mis sisaldasid Venemaad ja/või Hiinat ning parasjagu vaadeldava SKO liikmesriigi tippkohtumist ja selle jooksul julgeolekule viitavaid märksõnu.

Andmetena arvestati tippkohtumisi, mille põhi-või kõrvalteema oli julgeolek. Algandmed ehk esmased andmed on uurimistöö koostaja poolt kogutud SKO liikmesriikide, v.a Venemaa ja Hiina, välisministeeriumite kodulehtedelt. Andmetena ei kasutatud Venemaa ja Hiina välisministeeriumite kodulehti, sest käesolev uurimus viidi läbi teiste ehk väiksemate SKO liikmesriikide vaatest. Seda põhjusel, et antud uurimuse kontekst eeldab, et SKO riigid, v.a Venemaa ja Hiina, on viimaste poolt domineeritavad eesmärgiga saada hegemooniks. SKO riikidel peale Venemaa ja Hiina puudub motiiv esitada Venemaad ja/või Hiinat hegemoonina, vastupidiselt Venemaale ja Hiinale endile. Selle tõttu annab SKO liikmesriikide vaade selgema pildi Venemaa ja Hiina olulisusest kahepoolses koostöös ja SKOs. Kodulehtede märksõnapõhistesse otsingumootoritesse sisestati vastavalt parasjagu analüüsitavale riigile kas sõna „Hiina“ või sõna „Venemaa“. Seejärel, kui koduleht seda lubas, filtreeriti uudised aastate järgi. Saadud otsingutulemusi ehk artikleid hakati sisulise sobivuse selektsiooni teel valima, kusjuures käsitleti vaid tippkohtumisi kirjeldavaid uudised, millele viitasid uudiste pealkirjad. Artiklitest, mis käsitlesid tippkohtumisi, hakati otsima julgeolekuga seotud sõnu ja julgeoleku teema mainimisi. Näide empiiriliste andmete kogumise protsessist on alltoodud kodeerimistabelis (vt Tabel 1). Oluline on ka asjaolu, et ühel kohtumisel mitu korda mainitud julgeolekut arvestatakse töös vaid

ühe korrana, sest käesoleva töö vaatest on oluline see, kas tippkohtumistel tõstatakse julgeoleku teemat üldiselt. Kodeeritud segmentide arv on tabelis (vt Tabel 1) välja toodud empiiriliste andmete kogumise läbipaistvuse eesmärgil, kuid ühe tippkohtumise raames teema tõstatamise sagedus jääb antud uurimuse pädevusest ja analüüsist välja. Valimisse võeti tippkohtumistena arvesse ka video või telefoni teel toimunud suhtlust. Samuti, vastavalt SKO ülesehitusele ja põhikirjale, mis sätestab, et organisatsioonis on koostööraamistik nii ühe-, kui mitmepoolne, võeti käesoleva töö andmetena analüüsiühikuks ka need tippkohtumised, mis toimusid nii ühe-, kui mitmepoolselt (SKO põhikiri 2002), näiteks arvestati analüüsiühikuks ÜRO julgeolekunõukogu tippkohtumist, sest selles osalesid Venemaa või Hiina, vaatluse all olev SKO liikmesriik ning julgeolekunõukogu istungil arutati julgeolekut. Julgeoleku mõiste definitsioon lähtus peatükis „Teoreetiline raamistik: Julgeolek“ toodust (vt lk 12). Uudiseid tippkohtumistest, kus teemadeks olid konfliktiregioonid, nt Ukraina 2022, Afganistan 2021, Süüria 2018 ja 2020, kuid kus puudus otsene julgeoleku mainimine, ei võetud arvesse kui uurimuse analüüsiühikut. Algselt kanti sobivad pressiuudised riikide ja aastate lõikes nimekirja ning hiljem tabelitesse. Pressiuudiste tabelid on lisatud Lisas.

Andmete analüüsiks koostati kaks tabelit, üks Venemaa-SKO liikmesriikide kohta, teine Hiina-SKO liikmesriikide kohta. Tabelitesse kanti andmed aastate ja SKO liikmesriikide lõikes, s.t iga liikmesriigi puhul oli aastate lõikes näha, kui mitmel tippkohtumisel iga SKO riik Venemaa ja Hiinaga julgeolekut arutas. Tabelid näitavad liikmesriikide lõikes ka julgeoleku diskursuse kogusagedust ehk kui mitmel tippkohtumisel arutati seda aastatel 2016–2022 kokku. Lisaks tehti saadud andmetest kaks graafikut, mis olid koostatud tabelitega samal põhimõttel ning näitasid tabelis olevaid andmeid nii, et neid sai analüüsida SKO Kesk-Aasia ning SKO teiste liikmesriikide võrdluses. Tabeli ja graafiku analüüsimisel lähtuti uurimisküsimustele vastamisest ja uurimisprobleemi lahendamisest. Samuti tugineti ülaltoodud teooriatele ja olemasolevatel uurimustel põhinevatele teadmistele.

Venemaa on julgeolekualases koostöös aktiivne juba Nõukogude Liidu ajast. Hiina aktiivne koostöö algas 2014. aastal, kuid märkimisväärselt käesoleva töö kontekstis loetakse 2016 aastat, sest sel aastal ehitas Hiina Tadžikistani Pamiiri mägedesse oma esimese sõjabaasi Kesk-Aasias ja SKO liikmesriikide piires (Jardine & Lemon 2020, 2). Sel põhjusel on töös võetud vaatluse alla

koostööaastad 2016–2022, täpsemalt ajavahemik 01.01.2016–31.12.2022. Viimaseks aastaks on valitud 2022, sest see on uurimuse teostamise ajal viimane lõppenud aasta.

Töö kitsaskohad on esiteks andmete kättesaadavus, sest vaatamata sellele, et need saadakse riikide välisministeeriumite kodulehtedelt, võivad need siiski olla piiratud ja mitte täielikud. Teiseks kitsaskohaks on see, et uurimuse tulemus ei ole nähtav võrdluses kogu tippkohtumiste arvuga. Teisisõnu, saadud tulemus näitab vaid seda, kellel toimub kõige aktiivsem suhtlus julgeoleku teemal ning mitte seda, milline on teema olulisus võrreldes teiste arutlusel olevate temadega.

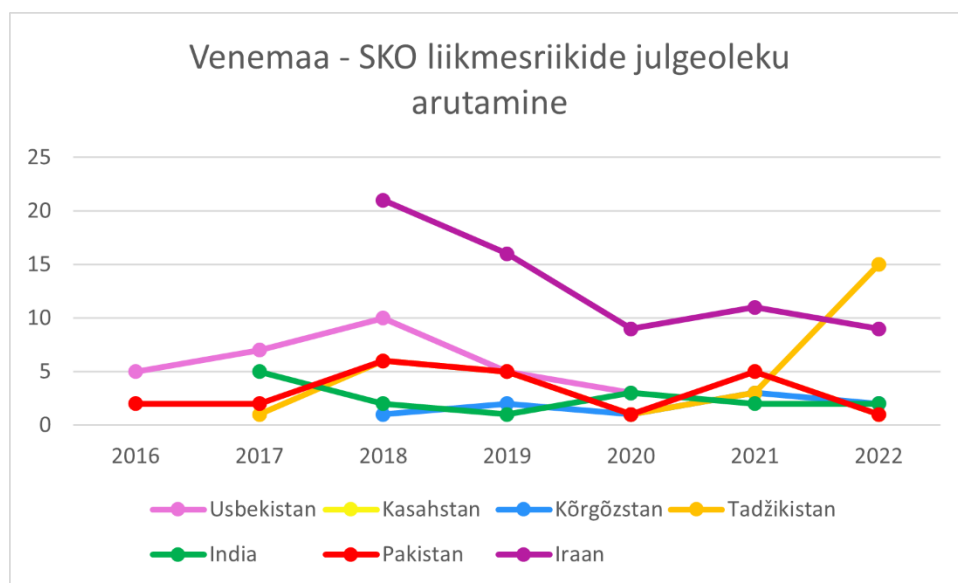
4. ANALÜÜS

4.1 Venemaa ja SKO liikmesriikide julgeolekudiskursuse sagedus aastatel 2016–2022

Tabel 2 näitab, et Venemaa ja SKO liikmesriikide julgeolekudiskursus on aastate lõikes ja riigiti erinev (vt Tabel 2). Aastatel 2016–2022 ei ole julgeolekudiskursuse koguarvus näha loogiliselt kasvavat või vähenevat trendi, pigem on aastate lõikes teemaarutus ebastabiilne. Siiski on esimesel vaatlusalusel aastal (2016) julgeoleku arutamisi vähem kui viimasel vaatlusalusel aastal (2022). Sellele vaatamata, ei nähtu aastate 2017–2022 lõikes selget suurenemist julgeolekudiskursuses. Kasvutrendis on aastad 2020–2022, kuid need aastad on ebapiisavad selleks, et teha järeldus Venemaa-SKO liikmesriikide julgeolekudiskursuse kasvu kohta. Seda põhjusel, et neile eelnevad aastad ei näita loogilist muutust. Seega võib järeldada, et Venemaa-SKO liikmesriikide julgeoleku arutluste arv aastatel 2016–2022 ei näita selget langust või kasvu. Kõige rohkem arutas Venemaa julgeolekut SKO liikmesriikidega aastal 2018 ning kõige vähem aastal 2016. Käesoleva töö teoreetiline osa ei selgita julgeolekuteemaliste kohtumiste kasvanud sagedust 2018. aastal. Ka 2016. aasta madalat julgeolekudiskursuse sagedust ei saa teooriaga põhjendada. Aastatel 2016–2022 on Venemaal kõige sagedasem julgeolekudiskursus Iraani Islamivabariigiga, mis on 66 julgeoleku arutlust. Uurimuse kontekstis on see ettenägematu tulemus, sest teooriakäsitlusest jäi arusaam, et Venemaa domineerib julgeolekualaselt Kesk-Aasia piirkonnas, mitte Lähis-Idas. Kesk-Aasia riikidest toimus Venemaal sagedaseim julgeoleku arutus Usbekistaniga, mis on 32 julgeoleku arutlust. Töös esitatud teooria toetab Venemaa-Usbekistani julgeolekukoostöö suurust, sest alates 2016. aastast on Usbekistani julgeolekupoliitika muutunud, mille tagajärjel on suurenenud riigi julgeolekualane koostöö Venemaaga (Jardine ja Lemon 2020, 6). Samas tõi teooria välja, et relvaimpordis on Usbekistan ainus Kesk-Aasia riik, mis toetub Hiina relvade impordile rohkem kui Venemaa relvade impordile (Jardine ja Lemon 2020, 5–6). Selle tõttu on Venemaa-Usbekistani julgeolekudiskursuse sageduse kõrgus üllatav tulemus.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Kokku
Usbekistan	5	7	10	5	3		2	32
Kasahstan						5	1	6
Kõrgõzstan			1	2	1	3	2	9
Tadžikistan		1	6	5	1	3	15	31
India		5	2	1	3	2	2	16
Pakistan	2	2	6	5	1	5	1	22
Iraan			21	16	9	11	9	66
Aastate lõikes kokku	7	15	46	34	18	29	32	182

Tabel 2. Venemaa ja SKO liikmesriikide julgeoleku teema arutamine kordades aastatel 2016–2022.

Joonis 2. Venemaa – SKO liikmesriikidevaheline julgeoleku arutamine

Joonis 2 näitab (vt Joonis 2), et julgeolekudiskursuse sageduses Venemaa ja SKO Kesk-Aasia riikidega ning Venemaa ja teiste SKO liikmesriikidega leidub riigiti sarnasusi. Kui Kesk-Aasia riikide julgeolekudiskursuse sagedus tõusis, näiteks Usbekistan ja Tadžikistan aastatel 2017 ja 2020, siis tõusis ka Pakistani julgeolekudiskursuse sagedus. India julgeolekudiskursus Venemaaga sel perioodil langes. Kui aastal 2018 kukkus Iraani julgeoleku arutluste arv, kukkus ka Usbekistani, Pakistani, Tadžikistani ning India julgeoleku arutluste arv. Ainus tugevalt erinev muutus toimus

Venemaa-Tadžikistani julgeolekudiskursuse sageduses aastal 2021, mil Venemaa ja teiste SKO riikide julgeoleku arutluste arv oli languses, kuid Venemaa-Tadžikistani julgeoleku arutluste arv tõusis.

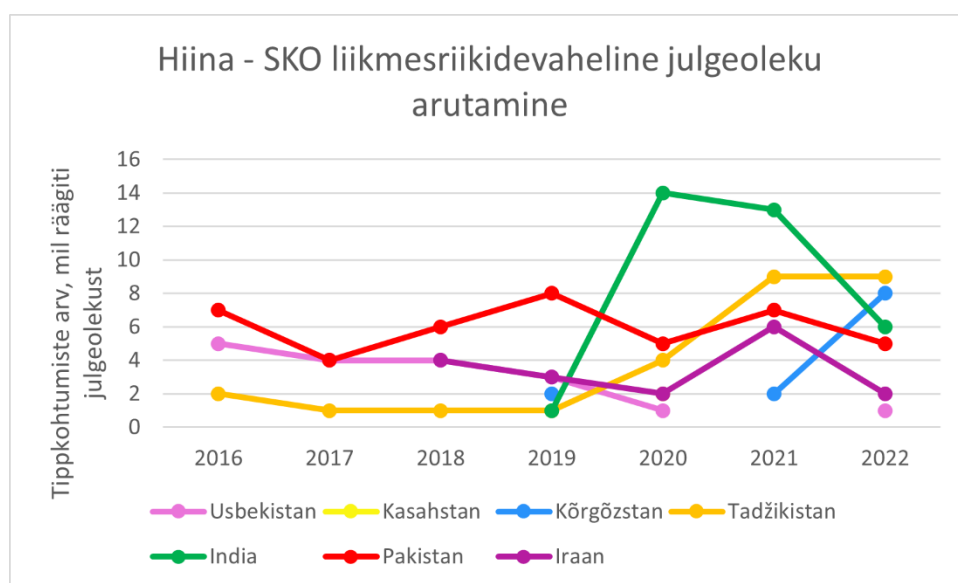
Ülaltoodust saab järeldada, et Venemaa ei ole tugevalt kaldunud kindla regiooni poole julgeolekudiskursuses. Venemaa ja SKO Kesk-Aasia julgeolekudiskursuse sageduse muutus ei erine palju Venemaa ja teiste SKO liikmesriikide julgeolekudiskursuse sageduse muutusest. Sarnased tõusud ja langused annavad alust arvata, et Venemaa ei kaldu kindla regiooni poole julgeolekualases koostöös ning arutab julgeolekut SKO liikmesriikidega samadel perioodidel.

4.2 Hiina ja SKO liikmesriikide julgeolekudiskursuse sagedus aastatel 2016–2022

Tabelist 3 on näha, et Hiina ja SKO liikmesriikide julgeolekudiskursus on riigiti erinev, kuid aastatel 2018–2021 kasvav (vt Tabel 3). Aastatel 2016–2022 on julgeolekudiskursuse koguarvus näha loogiliselt kasvavat trendi, v.a vaatlusalusel esimesel, 2016, ja viimasel, 2022, aastal. Aastal 2016 ei olnud julgeoleku arutluste sagedus kõige madalam ning aastal 2022 ei olnud sagedus kõige kõrgem. Siiski, aastatel 2018–2021 oli julgeolekudiskursus Hiina-SKO liikmesriikide vahel selgelt kasvav. Kõige rohkem arutas Hiina julgeolekut SKO liikmesriikidega aastal 2021 ning kõige vähem aastal 2017. Käesoleva töö teoreetiline osa ei selgita julgeolekuteemaliste kohtumiste kasvamise sagedust neil aastatel. Aastatel 2016–2022 on Hiinal kõige sagedasem julgeolekudiskursus Pakistani Islamivabariigiga, mis on 42 julgeoleku arutlust. Uurimuse kontekstis on see ettenägematu tulemus, sest teooria ei käsitlenud Hiina-Pakistani julgeolekualast koostööd, vaid põhines väitel Hiina ja Kesk-Aasia julgeolekukoostöö kasvust. Kesk-Aasia riikidest toimus Hiinal sagedaseim julgeoleku arutlus Tadžikistaniga, mis on 27 julgeoleku arutlust. Hiina-Tadžikistani julgeolekukoostöö suurus on vastuolus töös esitatud teooriaga, mille põhjal toimus Tadžikistanil suurem julgeolekukoostöö Venemaaga. Teooria kohaselt oli Tadžikistan koos Kasahstani ja Kõrgõzstaniga suurim Venemaa relvade importija, mis andis alust arvata, et julgeolekudiskursus mainitud riikide ja Hiina vahel on sagedusega (Jardine ja Lemon 2020, 1, 4).

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Kokku
Usbekistan	5	4	4	3	1		1	17
Kasahstan					2			2
Kõrgõzstan			u	2		2	8	12
Tadžikistan	2	1	1	1	4	9	9	27
India				1	14	13	6	34
Pakistan	7	4	6	8	5	7	5	42
Iraan			4	3	2	6	2	17
Aastate lõikes kokku	14	9	15	18	28	37	31	151

Tabel 3. Hiina ja SKO liikmesriikide julgeoleku teema arutamine kordades aastatel 2016–2022.

Joonis 3. Hiina – SKO liikmesriikidevaheline julgeoleku arutamine

Joonis 3 näitab, et julgeolekudiskursuse sageduses Hiina ja SKO Kesk-Aasia riikidega ning Hiina ja teiste SKO liikmesriikidega leidub riigiti sarnasusi, kuid pigem on SKO liikmete julgeolekudiskursuse muutuse vahel vähe seoseid (vt Joonis 3). Sarnasus on Kesk-Aasia riigi Tadžikistani julgeolekudiskursuse sageduse tõusus aastatel 2020–2021 ning Pakistani ja Iraani julgeolekudiskursuse sageduse tõusus samal perioodil. Siiski nähtub, et kui Kesk-Aasia riikide julgeolekudiskursus langeb, näiteks Usbekistan ja Tadžikistan aastatel 2016–2019, siis Pakistani

julgeolekudiskursuse sagedus sel perioodil kasvab. Kui aastal 2020 hakkab India-Hiina julgeoleku arutluste arv langema, hakkab Hiina-Tadžikistani ja Hiina-Kõrgõzstani julgeoleku arutluste arv kasvama. Oluline on välja tuua, et Hiina ja Kesk-Aasia julgeolekudiskursus on isekeskis ebastabiilne ja selles on vähe kattuvust, eriti peale 2019. aastat. Lünklik on Hiina julgeolekuteemaline suhtlus Kõrgõzstani, Usbekistani ja Kasahstaniga.

Ülaltoodust saab teha järelduse, et Hiina teeb julgeolekualast koostööd kas SKO Kesk-Aasia riikidega või SKO India, Pakistani ja Iraaniga, kuid ei tee julgeolekualast koostööd kõigi SKO liikmetega samal perioodil. Hiina ja SKO Kesk-Aasia julgeolekudiskursuse sageduse muutus erineb Hiina ja teiste SKO liikmesriikide julgeolekudiskursuse sageduse muutusest. Erinev julgeolekudiskursuse sagedus piirkonniti ja riigiti annab alust arvata, et Hiina kaldub julgeolekualases koostöös erinevate riikide poole ning sellel puudub liikmetega samaaegselt toimuv julgeolekualane koostöö.

4.3 Järeldus

Läbiviidud analüüsist ilmneb, et enamus saadud empiirilisi andmed ei toeta töö teoreetilist osa. Teooria seletas vaid Venemaa-Usbekistani julgeolekudiskursuse suurenemist. Toetudes Hiina mõju kasvule Kesk-Aasias alates 2014. aastast, oli töö hüpotees see, et julgeolekualaseid arutlusi toimub rohkem Hiina ja SKO riikide vahel. Saadud empiirilised andmed näitavad, et vaatlusalustel 2016–2022 aastatel, oli Venemaa-SKO liikmesriikide julgeolekudiskursuse sagedus 182 korda (vt Tabel 1) ning Hiina-SKO liikmesriikide julgeolekudiskursuse sagedus 151 korda (vt Tabel 2). See tähendab, et julgeolekudiskursuses SKO riikidega oli aktiivsem Venemaa. Töös esitatud hüpotees ei pidanud paika.

Hiina ja Kesk-Aasia piirkonna julgeolekualase koostöö suurenemine ei omanud SKO tööle tagajärgi, sest kuigi Venemaa ja SKO julgeolekualase koostöö viimane aasta (2022) näitas suuremat julgeoleku arutluste arvu kui esimene (2016) vaatlusalune aasta, ei toimunud Venemaa-SKO liikmesriikide julgeolekudiskursuses aastatel 2017–2022 selget muutust. Vaadeldava perioodi jooksul oli julgeoleku arutluste arv ebastabiilne ning selget trendi ei nähtunud. Lisaks olid Hiina ja Venemaa aktiivseimad julgeoleku arutamise aastad erinevad ja seoseta, mistõttu võib järeldada, et Venemaa-SKO liikmesriikide ja Hiina-SKO liikmesriikide julgeoleku arutamine ei

ole seotud. Analüüsi käigus saadud teadmine, et ei Venemaa ega Hiina ei aruta julgeolekut kõige rohkem Kesk-Aasia riikidega viitab järeldusele, et regioon ei ole Venemaa ja Hiina jaoks niivõrd olulise tähtsusega, kui töö uurimisprobleem ja töö aktuaalsus seda oletas. Töö alguses esitatud arvamus, et kui analüüsist selgub, et Venemaa ja SKO riikide julgeolekualaste tippkohtumiste arv on jäänud samaks või vähenenud, siis julgeolekudünaamika SKOs on muutunud ning Venemaa mõju SKOs on vähenemas, ei saanud samuti kinnitust, sest Venemaa-SKO liikmesriikide julgeolekudiskursuse sagedus ei näidanud kasvu ega langust. Kuna Venemaa-SKO riikide julgeolekudiskursuse empiirilised andmed on ebaselged, siis ei saa ülaltoodud arvamust pidada õigeks ega vääraks.

KOKKUVÕTE

Käesoleva uurimuse uurimisprobleem seisnes ebaselguses SKO julgeolekudünaamikas ehk kas ja kuidas on Hiina-Kesk-Aasia julgeolekulise koostöö tihenemine mõjutanud institutsionaalsel tasemel Venemaa suhet ja koostööd SKO Kesk-Aasia ning teiste SKO liikmesriikidega. Uurimiseesmärk oli analüüsida Hiina ja Kesk-Aasia piirkonna julgeolekukoostöö suurenemise mõju Venemaa ja SKO liikmesriikide koostööle läbi julgeolekudiskursuse sageduse uurimise.

Töö peamine teoreetiline lähtekoht oli John Mearsheimeri ründava realismi teooria, mida toetas Robert Gilpini hegemoonilise stabiilsuse teooria (Mearsheimer 2001, Kohout 2003). Teooriad seletasid Hiina ja Venemaa julgeolekualase koostöö suurenemist ning selle tagajärgi Kesk-Aasiale. Ründava realismi kohaselt suurendavad Hiina ja Venemaa oma julgeolekulist kohalolu Kesk-Aasias, sest riigi püsima jäämise eesmärgil püüavad Venemaa ja Hiina maksimeerida oma võimu läbi militaarvõimekuse kasvatamise ja domineerimise. Domineerimine on vajalik selleks, et saada hegemooniks, mis on anarhilises maailmas ainus viis olla kaitstud (Mearsheimer 2001). Hegemoonilise stabiilsuse teooria rakendamine lisas, et hegemooni olemasolu on vajalik regiooni ja/või süsteemi stabiliseerimiseks ning rahu tagamiseks ja säilitamiseks (Kohout 2003, 55–56). Uurimiseesmärgi täitmiseks kasutati kvalitatiivset kontentanalüüsi, mida kasutatud uuriti SKO liikmesriikide välisministeeriumite kodulehtedelt saadud pressiuudiseid Venemaa ja SKO liikmesriikide ning Hiina ja SKO liikmesriikide aastatel 2016–2022 toimunud tippkohtumiste kohta. Tippkohtumistest otsiti julgeolekukoostööle viitavaid märksõnu ning loendati nende esinemissagedust, millest järelitati koostööulatust.

Töö uurimisküsimus oli: Kes on tippkohtumistel SKO liikmesriikidega julgeolekudiskursuses aktiivsem – Hiina või Venemaa?

Täpsustavad küsimused olid:

1. Kas ja kuidas on julgeolekuteemaline diskursus SKO liikmesriikide tippkohtumistel arvuliselt muutunud aastatel 2016–2022?
2. Milliste SKO liikmesriikidega on Venemaal ja Hiinal kõrgeim julgeolekudiskursuse sagedus? Milliste Kesk-Aasia riikidega on Venemaal ja Hiinal kõrgeim julgeolekudiskursuse sagedus?

3. Millist julgeolekudiskursuse sageduse erinevust on näha Venemaa/Hiina ja Kesk-Aasia piirkonna ning Venemaa/Hiina ja India, Pakistani, Iraani julgeolekudiskursuse aktiivsuses?

Tehtud uurimuses selgus, et tippkohtumistel SKO liikmesriikidega on julgeolekudiskursuses aktiivsem Venemaa. Aastatel 2016–2022 tõstatati Venemaa ja SKO liikmesriikidega julgeolekuteemasid 182 korda, Hiina ja SKO liikmesriikidega 151 korda. Sellest lähtuvalt, vaatamata Hiina kiirele kasvule julgeolekualases koostöös Kesk-Aasia riikidega, domineerib SKOs ja Kesk-Aasias julgeolekualaselt Venemaa. Venemaa julgeolekualane diskursus ei ole Hiina kasvu tõttu sagenenud ega aeglustunud, saadud andmed ei võimaldanud teha Venemaa-SKO liikmesriikide julgeolekudiskursuse sageduse kohta eeldatavaid järeldusi. Hiina julgeolekudiskursus oli selges kasvutrendis, mis indikeerib julgeolekualase koostöö suurenemist Hiina-SKO liikmesriikide vahel (vt Tabel 2). Lähtuvalt uurimuses kasutatud ründava realismi ja hegemoniaalse stabiilsuse teooriatest on alust arvata, et Hiina julgeolekualase koostöö ja diskursuse suurenemine viitab võimalikele püüetele saada hegemooniks. Üllatavad on tulemused SKO Kesk-Aasia riikidest, kellega Venemaa ja Hiina arutasid julgeolekut kõige rohkem. Venemaal oli see Usbekistan ning Hiinal Tadžikistan. Teooriapõhiselt peaks tulemus olema täpselt vastupidine ning pole selge, millest selline tulem on põhjustatud. Lisaks on ootamatu tulemus Kasahstani julgeolekudiskursuse madalus Venemaa ja Hiinaga, sest vastavalt töö teoreetilisele osale on Kasahstan üks aktiivsemaid riike julgeolekukoostöös, eriti Venemaaga.

Läbiviidud analüüs lahendas töö uurimisprobleemi, sest määras SKO julgeolekudünaamika ja näitas, et SKOs domineerib Venemaa. Hiina-Kesk-Aasia julgeolekulise koostöö tihenemise mõju Venemaa-SKO liikmesriikidele ei õnnestunud määrata, sest Venemaa-SKO riikide julgeolekudiskursuse sagedus ei näidanud selget tulemust. Venemaa-SKO julgeolekudiskursuses on kasvutrendis aastad 2020–2022, kuid töö autori hinnangul ei saa selle perioodi põhjal teha järeldust, et Venemaa-SKO riikide julgeolekudiskursus kasvab, kuna sellise järelduste tegemiseks peaks vaatlema pikemat ajaperioodi. Lisaks pole periood 2020–2022 käesoleva töö vaatlusalune periood. Sel põhjusel võib kokkuvõttes öelda, et selgema arusaama saamiseks SKO julgeolekudünaamika muutmisest, peab julgeolekudiskursust uurima pikema perioodi näitel.

KASUTATUD MATERJALID

1. Afolabi, Muyiwa B. 2015. „Concept of Security“ In *Readings in Intelligence and Security Studies*. Intelligence and Security Studies Programme, 1–11.
2. Ajnoti, Rahul. 2023. „Iran’s Membership of SCO: Expectations vs Reality“ *Indian Council of World Affairs*, Iran’s Membership of SCO: Expectations vs Reality - Indian Council of World Affairs (Government of India) (icwa.in), 21. veebruar (kõlastatud 28. november 2023).
3. Antunes, Sandrina, Isabel Camisão. 2018. „Introducing Realism in International Relations Theory“ *E-International Relations* 27. veebruar, 1–5.
4. Attinà Fulvio (2016), „Traditional security issues“ In *China, The European Union, and the International Politics of Global Governance*, eds. Wang Janwei and Song Weiqing, Houndmills, Palgrave MacMillan, 175–194.
5. Azarkan, Ezeli. 2010. „THE INTERESTS OF THE CENTRAL ASIAN STATES AND THE SHANGHAI COOPERATION ORGANIZATION“ *Ege Academic Review* 10 (1): 395–420.
6. Bailes Alyson J. K., Pál Dunay, Pan Guang & Mikhail Troitskiy. 2007. „The Shanghai Cooperation Organization“ *SIPRI Policy paper* (17), mai 2007.
7. Convention of the SCO against Terrorism. 2009. Convention of the Shanghai Cooperation Organization against Terrorism.pdf.
8. Fulvio, Attina. 2016. „Traditional security issues“ In *China, The European Union, and the International Politics of Global Governance*, eds. Wang Janwei & Song Weiqing. Houndmills, Palgarve MacMillan, 175–194.
9. Grieger, Gisela. 2015. „The Shanghai Cooperation Organization“ *Briefing: European Parliamentary Research Service*.
10. Glaser, Charles L. 2016. „Realism“ In *Contemporary security studies, fourth edition*, eds. Alan Collins. Oxford & New York: Oxford University Press, 13–28.
11. Hiina välisministeerium. 2023. – <https://www.mfa.gov.cn/eng/> (kõlastatud 8. detsember, 2023).

12. Holsti, Ole R. 1969. *Content Analysis for the Social Sciences and Humanities*. Addison-Wesley Publishing Company.
13. India välisministeerium. 2023. – <https://www.mea.gov.in/> (külastatud 6. detsember, 2023).
14. Iraani välisministeerium. 2023. – <https://en.mfa.gov.ir/> (külastatud 6. detsember, 2023).
15. Jardine, Bradley, Edward Lemon. 2020. „In Russia’s Shadow: China’s Rising Security Presence in Central Asia“ *Kennan Cable* 52 (Mai).
16. Kasahstani välisministeerium. 2023. – <https://www.gov.kz/memleket/entities/mfa?lang=en> (külastatud 7. detsember, 2023).
17. Khan, Jamshed, Razia Sultana. 2021. „Sino-Russia Strategic Partnership: The Case Study of Shanghai Cooperation Organization (SCO)“ *FWU Journal of Social Sciences* 15 (2): 1–19.
18. Khetran, Mir Sherbaz. 2019. „SCO Membership and Pakistan: Prospects of Relations with Central Asia“ *Strategic Studies* 39 (2): 83–95.
19. Kohout, Franz. 2002. „Cyclical, Hegemonic, and Pluralistic Theories of International Relations: Some Comparative Reflections on War Causation” *International Political Science Review* 24(1): 51–66.
20. Kõrgõzstani välisministeerium. 2023. <https://mfa.gov.kg/en> (külastatud 6. detsember, 2023).
21. Li, Wang, Zhou Dongchen & Anna Kolotova. 2020. „China and Russia in the SCO: Consensus & Divergence“ *Human Affairs* 30, 189–198.
22. Lukin, Alexander, Vasily Kashin. 2018. „Russian-Chinese Security Cooperation in Asia“ *Asian Politics & Policy* 10 (4): 614–632.
23. Lutz, Brenda & James Lutz. 2016. „Terrorism“ In *Contemporary security studies, fourth edition*, eds. Alan Collins. Oxford & New York: Oxford University Press, 311–326.
24. Muratalieva, Zamira, Asia Esenbekova & Nadezhda Tatkalo. 2022. „China in the Shadow of Russia: Covert Tools for Expanding China’s Influence over Kyrgyzstan’s Security“ *India Quarterly* 78(1): 88–103.
25. Pakistani välisministeerium. 2023. <https://mofa.gov.pk/page/17/?s=china> (külastatud 6. detsember, 2023).

26. Rashid, Asma, Tahir, Taqdees. 2021. „An analysis of the changing dynamics of Sino-Russian relations in Central Asia“ *Liberal Arts & Social Sciences International Journal* 5 (2): 273 – 288.
27. Schiavi, Francesco Salesio. 2023. „The SCO Expansion in the Gulf: A New Centre of Attraction for the Middle East?“ *Orient XXI* 22. Juuni. – <https://orientxxi.info/magazine/the-sco-expansion-in-the-gulf-a-new-centre-of-attraction-for-the-middle-east,6583> (külastatud 30. november 2023).
28. SCO - Shanghai Cooperation Organisation. 2024. „About SCO: General information“. – <https://eng.sectsco.org/20170109/192193.html> (külastatud 12. jaanuar, 2024).
29. SIPRI. 2021. „Military Expenditure Database, China“ *SIPRI Milex* (külastatud 15. jaanuar, 2024).
30. SKO põhikiri. 2002. „Charter of the Shanghai Cooperation Organization“. [SCO Charter.pdf](#)
31. Tadžikistani välisministeerium. 2023. <https://mfa.tj/en> (külastatud 8. detsember, 2023).
32. United Nations Convention to Combat Desertification. 2023. „Regional Factsheet. Central Asia“ General Information. – <https://www.unccd.int/sites/default/files/2023-11/Fact%20sheet%20Central%20Asia%20EN.pdf>.
33. Usbekistani välisministeerium. 2023. <https://mfa.uz/en/> (külastatud 7. detsember, 2023).
34. Venemaa välisministeerium. 2023. <https://www.mid.ru/en/> (külastatud 6. detsember, 2023).
35. Wishnick, Elizabeth. 2017. „In search of the ‘Other’ in Asia: Russia-China relations revisited“ *The Pacific Review* 30 (1): 114–132.

LISAD

Lisa 1: Ülevaade tippkohtumistest

Tippk ohtu mise osalej ariigi d	Tippk ohtu mise aasta	Viide tippkohtumisele SKO liikessriigi välisministeeriumi kodulehelt
Vene maa ja Usbek istan	2022	https://mfa.uz/en/press/news/2022/statement-of-the-minister-of-foreign-affairs-of-uzbekistan-vladimir-norov-at-the-29th-meeting-of-the-osce-ministerial-council---32914
	2022	https://mfa.uz/32038
	2020	https://mfa.uz/29010
	2020	https://mfa.uz/28761
	2020	https://mfa.uz/28649
	2019	https://mfa.uz/22148
	2019	https://mfa.uz/22300
	2019	https://mfa.uz/24404
	2019	https://mfa.uz/24613
	2019	https://mfa.uz/25700
	2018	https://mfa.uz/17982
	2018	https://mfa.uz/18536
	2018	https://mfa.uz/18596
	2018	https://mfa.uz/19769 / https://mfa.uz/19659
	2018	https://mfa.uz/19768

	2018	https://mfa.uz/19953
	2018	https://mfa.uz/20164
	2018	https://mfa.uz/20269
	2018	https://mfa.uz/20522
	2018	https://mfa.uz/20771
	2017	https://mfa.uz/14324
	2017	https://mfa.uz/14728
	2017	https://mfa.uz/14817
	2017	https://mfa.uz/15058
	2017	https://mfa.uz/16357
	2017	https://mfa.uz/16954
	2017	https://mfa.uz/17306
	2016	https://mfa.uz/13173
	2016	https://mfa.uz/13381
	2016	https://mfa.uz/13542
	2016	https://mfa.uz/13602
	2016	https://mfa.uz/13650
Vene maa ja Kasah stan	2022	https://www.gov.kz/memleket/entities/mod/press/news/details/473470?lang=en
	2021	https://www.gov.kz/memleket/entities/mfa/press/news/details/203981?lang=en
	2021	https://www.gov.kz/memleket/entities/mfa/press/news/details/184069?lang=en
	2021	https://www.gov.kz/memleket/entities/mfa/press/news/details/164213?lang=en

	2021	https://www.gov.kz/memleket/entities/mfa/press/news/details/154368?lang=en
	2021	https://www.gov.kz/memleket/entities/mfa/press/news/details/212667?lang=en
Vene maa ja Kõrgõ stan	2022	https://mfa.gov.kg/en/Menu---Foreign-/News/News-and-Events/-622515308f8ea
	2022	https://mfa.gov.kg/en/Main-menu/Press-service/novosti/The-42nd-session-of-the-Joint-Control-Group-on-the-implementation-of-agreements-between-Kazakhstan-Kyrgyzstan-Russia-Tajikistan-and-China-on-confidence-building-in-the-military-field-and-the-reduction-of-armed-forces-in-the-border-area-was-held-via-videoconference
	2021	https://mfa.gov.kg/en/Main-menu/Press-service/novosti/The-Ambassador-of-the-Kyrgyz-Republic-to-Pakistan-Ulanbek-Totuaev-took-part-in-an-international-conference-Pakistan-Eurasian-Heartland-Connectivity-Towards-Socio-Economic-Academic-and-Legal-Cooperation
	2021	https://mfa.gov.kg/en/Main-menu/Press-service/novosti/-611a360352abc
	2021	https://mfa.gov.kg/en/Menu---Foreign-/News/News-and-Events/Video-message-of-President-Sadyr-Zhaparov-at-the-76th-session-of-the-UN-General-Assembly
	2020	https://mfa.gov.kg/en/Menu---Foreign-/News/News-and-Events/Regular-meeting-of-the-Council-of-Foreign-Ministers-of-the-CSTO
	2019	https://mfa.gov.kg/en/Menu---Foreign-/News/News-and-Events/20-noyabrya-2019-goda-chrezvychaynyy-i-polnomochnyy-posol-kyrgyzskoy-respubliki-v-respublike-kazahstan-zhkulubaev-prinyal-uchastie-i-vystupil-s-privetstvennoy-rechyu-na-torzhestvennom-otkrytii-V-mezhdunarodnogo-molodezhnogo-yuridicheskogo-foruma-prava-cheloveka-i-transnacionalnye-ugrozy-bezopasnosti
	2019	https://mfa.gov.kg/en/Menu---Foreign-/News/News-and-Events/-5dca472f7be0f
	2018	https://mfa.gov.kg/en/Menu---Foreign-/News/Interview/ress-konferenciya-chpp-kr-v-rf-botunbaeva-v-mia-rossiya-segodnya-5c0f5e1cd7b3b

Vene maa ja Tadži kistan	2022	https://mfa.tj/en/main/view/11605/meeting-with-the-director-of-the-foreign-intelligence-service-of-the-russian-federation-sergey-naryshkin
	2022	https://mfa.tj/en/main/view/11431/participation-in-an-extraordinary-session-of-the-csto-collective-security-council
	2022	https://mfa.tj/en/main/view/11342/high-level-international-conference-on-international-and-regional-border-security-and-management-cooperation-to-counter-terrorism-and-prevent-the-movement-of-terrorists
	2022	https://mfa.tj/en/main/view/11323/participation-in-the-first-central-asia-russia-summit
	2022	https://mfa.tj/en/main/view/11322/participation-in-the-first-central-asia-russia-summit
	2022	https://mfa.tj/en/main/view/11318/trilateral-meeting-of-the-heads-of-state-of-tajikistan-russia-and-kyrgyzstan
	2022	https://mfa.tj/en/main/view/11228/telephone-conversation-with-president-of-the-russian-federation-vladimir-putin
	2022	https://mfa.tj/en/main/view/11173/meeting-of-the-minister-of-foreign-affairs-with-the-special-assistant-to-the-president-of-the-united-states-senior-director-for-russia-and-central-asia-of-the-national-security-council
	2022	https://mfa.tj/en/main/view/11041/telephone-conversation-with-president-of-the-russian-federation-vladimir-putin
	2022	https://mfa.tj/en/main/view/11013/participation-in-the-meeting-of-the-council-of-heads-of-state-of-the-shanghai-cooperation-organization
	2022	https://mfa.tj/en/main/view/10844/telephone-conversation-with-the-president-of-the-russian-federation-vladimir-putin
	2022	https://mfa.tj/en/main/view/10741/meeting-with-the-prosecutor-general-of-the-russian-federation
	2022	https://mfa.tj/en/main/view/10623/meeting-with-the-president-of-the-russian-federation-vladimir-putin
	2022	https://mfa.tj/en/main/view/10313/meeting-with-the-president-of-the-russian-federation-vladimir-putin

	2022	https://mfa.tj/en/main/view/10291/telephone-conversation-with-the-president-of-the-russian-federation-vladimir-putin
	2021	https://mfa.tj/en/main/view/8988/participation-of-the-minister-at-the-2nd-meeting-of-foreign-ministers-of-afghanistans-neighboring-countries-in-the-6-1-format-with-the-participation-of-the-russian-federation
	2021	https://mfa.tj/en/main/view/8278/meeting-of-the-president-of-the-republic-of-tajikistan-with-the-heads-of-delegations-taking-part-in-the-meeting-of-the-sco-council-of-foreign-ministers
	2021	https://mfa.tj/en/main/view/7426/dushanbe-declaration-of-the-9th-ministerial-conference-heart-of-asia-istanbul-process
	2020	https://mfa.tj/en/main/view/6620/participation-of-the-president-of-the-republic-of-tajikistan-in-the-meeting-of-the-council-of-heads-of-state-of-the-shanghai-cooperation-organization
	2019	https://mfa.tj/en/main/view/5337/participation-in-csto-summit
	2019	https://mfa.tj/en/main/view/5011/visit-of-osce-ambassadors-to-tajikistan
	2019	https://mfa.tj/en/main/view/4318/tajikistan-summarized-its-chairmanship-of-the-osce-forum-for-security-co-operation
	2019	https://mfa.tj/en/main/view/4125/tajikistan-chaired-the-osce-fsc-plenary-meeting-on-politico-military-aspects-of-border-security-and-management-in-central-asia
	2019	https://mfa.tj/en/main/view/4053/tajikistan-assumes-chairmanship-of-the-osce-forum-for-security-co-operation
	2018	https://mfa.tj/en/main/view/3820/telephone-conversation-with-the-president-of-russia-vladimir-putin
	2018	https://mfa.tj/en/main/view/3820/telephone-conversation-with-the-president-of-russia-vladimir-putin
	2018	https://mfa.tj/en/main/view/3814/the-role-of-national-diasporas-in-the-fight-against-the-ideology-of-terrorism-extremism-and-prevention-of-illegal-migration

	2018	https://mfa.tj/en/main/view/3574/meeting-with-the-president-of-the-russian-federation-vladimir-putin
	2018	https://mfa.tj/en/main/view/3572/meeting-of-the-cis-council-of-heads-of-state
	2018	https://mfa.tj/en/main/view/2866/participation-of-the-minister-of-foreign-affairs-of-tajikistan-in-the-security-council-ministerial-debate
	2017	https://mfa.tj/en/main/view/2751/participation-of-the-president-in-the-meeting-of-the-csto-collective-security-council
Vene maa ja Iraan	2022	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/683762
	2022	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/666767
	2022	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/670304
	2022	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/667179
	2022	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/671556
	2022	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/666880
	2022	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/687411
	2022	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/666972
	2022	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/667066
	2021	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/656085
	2021	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/659453
	2021	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/661837
	2021	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/659454
	2021	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/628795
	2021	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/663087
	2021	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/625816
	2021	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/652012

	2021	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/634603
	2021	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/648804
	2021	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/656752
	2020	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/592430
	2020	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/615761
	2020	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/598339
	2020	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/607970
	2020	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/614534
	2020	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/616551
	2020	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/601171
	2020	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/591592
	2020	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/576878
	2019	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/37073
	2019	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/546479
	2019	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/539900
	2019	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/570532
	2019	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/48249
	2019	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/552010
	2019	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/37330
	2019	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/37151
	2019	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/539905
	2019	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/37068
	2019	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/37076
	2019	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/539899

	2019	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/543901
	2019	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/37453
	2019	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/37070
	2019	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/37072
	2018	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/36888
	2018	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/36092
	2018	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/36443
	2018	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/36603
	2018	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/36091
	2018	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/36018
	2018	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/36053
	2018	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/36054
	2018	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/35704
	2018	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/36859
	2018	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/36384
	2018	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/35739
	2018	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/35968
	2018	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/36196
	2018	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/37074
	2018	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/35967
	2018	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/35972
	2018	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/35973
	2018	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/36518
	2018	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/36509

	2018	https://en.mfa.ir/portal/NewsView/36514
Vene maa ja India	2022	https://www.mea.gov.in/press-releases.htm?dtl/36029/Prime_Minister_speaks_on_telephone_with_President_of_the_Russian_Federation
	2022	https://www.mea.gov.in/press-releases.htm?dtl/35904/India_Russia_consultations_on_United_Nations_related_issues
	2022	https://www.mea.gov.in/press-releases.htm?dtl/34933/Prime_Minister_speaks_with_His_Excellency_Vladimir_Putin_President_of_the_Russian_Federation
	2021	https://www.mea.gov.in/press-releases.htm?dtl/34711/Telephone_conversation_between_Prime_Minister_Shri_Narendra_Modi_and_His_Excellency_Vladimir_Putin_President_of_the_Russian_Federation
	2021	https://www.mea.gov.in/press-releases.htm?dtl/34541/Inaugural_22_Dialogue_of_the_Foreign_and_Defence_Ministers_of_India_and_the_Russian_Federation
	2020	https://www.mea.gov.in/press-releases.htm?dtl/33254/India_Russia_consultations_on_UNSC_issues
	2020	https://www.mea.gov.in/press-releases.htm?dtl/32806/Telephone_conversation_between_Prime_Minister_and_the_President_of_Russian_Federation
	2020	https://www.mea.gov.in/press-releases.htm?dtl/32287/Telephone_conversation_of_the_Prime_Minister_with_the_President_of_the_Russian_Federation
	2019	https://www.mea.gov.in/press-releases.htm?dtl/31079/16th_Meeting_of_the_Foreign_Ministers_of_Russia_India_and_China_in_Wuzhen_February_27_2019
	2018	https://www.mea.gov.in/press-releases.htm?dtl/30670/RussiaIndiaChina_Trilateral
	2018	https://www.mea.gov.in/press-releases.htm?dtl/29908/Informal_Summit_between_India_and_Russia_May_21_2018

	2017	https://www.mea.gov.in/Speeches-Statements.htm?dtl/29148/address+by+secretary+er+to+the+second+indiarussia+heads+of+thinktanks+forum+icwa+delhi+december+04+2017
	2017	https://www.mea.gov.in/outgoing-visit-detail.htm?29144/Statement+by+External+Affairs+Minister+at+the+16th+Meeting+of+Council+of+SCO+Heads+of+Governments+Sochi+December+01+2017
	2017	https://www.mea.gov.in/Speeches-Statements.htm?dtl/28611/speech+by+lok+sabha+speaker+in+the+state+duma+parliament+of+russia+july+12+2017
	2017	https://www.mea.gov.in/Speeches-Statements.htm?dtl/28505/english+rendition+of+prepared+text+of+press+statement+by+prime+minister+in+st+petersburg+during+his+visit+to+russia+june+01+2017
	2017	https://www.mea.gov.in/media-briefings.htm?dtl/28728/transcript+of+media+briefing+by+js+xp+and+js+ers+on+ongoing+visit+of+prime+minister+to+russia+june+01+2017
Vene maa ja Pakist an	2022	https://mofa.gov.pk/foreign-minister-qureshi-speaks-to-russian-foreign-minister/
	2021	https://mofa.gov.pk/joint-press-release-on-the-9th-meeting-of-the-russia-pakistan-joint-working-group-on-combatting-international-terrorism-and-other-challenges-to-security/
	2021	https://mofa.gov.pk/joint-statement-on-the-results-of-the-meeting-of-the-foreign-ministers-of-russia-china-pakistan-and-iran-on-the-margins-of-the-sco-and-csto-summits-in-dushanbe/
	2021	https://mofa.gov.pk/foreign-minister-qureshi-holds-telephone-conversation-with-russian-foreign-minister-sergei-lavrov/
	2021	https://mofa.gov.pk/foreign-ministers-meeting-with-foreign-minister-of-russian-federation/
	2021	https://mofa.gov.pk/foreign-minister-qureshi-holds-wide-ranging-talks-with-russian-foreign-minister-lavrov/

	2020	https://mofa.gov.pk/telephonic-conversation-between-foreign-minister-qaureshi-and-foreign-minister-lavrov-of-russian-federation/
	2019	https://mofa.gov.pk/foreign-minister-of-russian-federation-mr-sergei-lavrov-call-on-the-prime-minister/
	2019	https://mofa.gov.pk/foreign-ministers-telephonic-call-with-foreign-minister-of-the-russian-federation/
	2019	https://mofa.gov.pk/4th-round-of-pakistan-russia-bilateral-political-consultations/
	2019	https://mofa.gov.pk/foreign-minister-meets-russian-foreign-minister-sergei-lavrov-on-the-sidelines-of-sco-council-of-foreign-ministers-meeting/
	2019	https://mofa.gov.pk/meeting-of-pakistan-russia-consultative-group-on-strategic-stability/
	2018	https://mofa.gov.pk/meeting-between-foreign-minister-shah-mahmood-qaureshi-and-russian-ambassador-alexey-y-dedov/
	2018	https://mofa.gov.pk/foreign-minister-meets-foreign-minister-of-the-russian-federation-in-new-york/
	2018	https://mofa.gov.pk/meeting-of-the-president-of-pakistan-with-president-of-russian-federation-h-e-mr-vladimir-putin-on-the-sidelines-of-qingdao-summit/
	2018	https://mofa.gov.pk/7th-meeting-of-the-russia-pakistan-joint-working-group-on-counter-terrorism/
	2018	https://mofa.gov.pk/deputy-secretary-national-security-council-of-russia-called-on-the-foreign-secretary/
	2018	https://mofa.gov.pk/foreign-minister-khawaja-asif-holds-bilateral-consultations-with-russian-foreign-minister-sergey-lavrov/
	2017	https://mofa.gov.pk/call-on-the-foreign-minister-by-the-chairman-of-the-russian-state-duma-committee-for-international-affairs/

	2017	https://mofa.gov.pk/foreign-ministers-of-pakistan-and-russia-hold-bilateral-meeting-on-the-sidelines-of-unga/
	2016	https://mofa.gov.pk/10th-meeting-of-pakistan-russia-consultative-group-on-strategic-stability/
	2016	https://mofa.gov.pk/call-on-the-special-assistant-to-the-prime-minister-on-foreign-affairs-by-deputy-minister-of-foreign-affairs-of-the-russian-federation/
Hiina ja Usbek istan	2022	https://mfa.uz/31631
	2020	https://mfa.uz/28761
	2019	https://mfa.uz/21875
	2019	https://mfa.uz/23511
	2019	https://mfa.uz/25700
	2018	https://mfa.uz/20522
	2018	https://mfa.uz/19769
	2018	https://mfa.uz/20164
	2018	https://mfa.uz/20269
	2017	https://mfa.uz/14380
	2017	https://mfa.uz/14728
	2017	https://mfa.uz/16357
	2017	https://mfa.uz/11965
	2016	https://mfa.uz/13011
	2016	https://mfa.uz/13381
	2016	https://mfa.uz/13650
	2016	https://mfa.uz/13680

	2016	https://mfa.uz/11965
Hiina ja Kasahstan	2020	https://www.gov.kz/memleket/entities/mod/press/news/details/96710?lang=en
	2020	https://www.gov.kz/memleket/entities/mfa/press/news/details/46403?lang=en
Hiina ja Kõrgõzstan	2022	https://mfa.gov.kg/en/Main-menu/Press-service/novosti/-62e4fbcdcbc8f
	2022	https://mfa.gov.kg/en/Menu---Foreign-/News/News-and-Events/Address-by-the-President-of-the-Kyrgyz-Republic-Sadyr-Zhaparov-at-the-General-Debate-of-the-77th-session-of-the-UN-General-Assembly-632b00149f5c7
	2022	https://mfa.gov.kg/en/Menu---Foreign-/News/The-Minister-of-Foreign-Affairs-of-the-Kyrgyz-Republic-Jeenbek-Kulubaev-met-with-the-Member-of-the-State-Council-Minister-of-Foreign-Affairs-of-the-Peoples-Republic-of-China-Wang-Yi
	2022	https://mfa.gov.kg/en/Main-menu/Press-service/novosti/-6329fe5eb58fe
	2022	https://mfa.gov.kg/en/Main-menu/Press-service/novosti/a-round-table-dedicated-to-the-30th-anniversary-of-the-establishment-of-diplomatic-relations-between-the-Kyrgyz-Republic-and-the-Peoples-Republic-of-China-was-held-at-the-Chinese-Academy-of-Social-Sciences
	2022	https://mfa.gov.kg/en/Main-menu/Press-service/novosti/At-the-initiative-of-Kyrgyzstan-the-United-Nations-General-Assembly-proclaimed-5th-of-March-as-the-International-Day-for-Disarmament-and-Non-Proliferation-Awareness
	2022	https://mfa.gov.kg/en/Main-menu/Press-service/novosti/Deputy-Minister-of-Foreign-Affairs-of-the-Kyrgyz-Republic-Azizbek-Madmarov-took-part-in-the-High-Level-International-Conference-Regional-cooperation-of-Central-Asia-countries-in-the-framework-of-the-Joint-Action-Plan-for-the-implementation-of-the-United-Nations-Global-Counter-Terrorism-Strategy-in-Central-Asia

	2022	https://mfa.gov.kg/en/Menu---Foreign-/News/News-and-Events/The-first-meeting-of-the-leaders-of-Central-Asia-and-the-European-Union-took-place-in-Astana
	2021	https://mfa.gov.kg/en/Menu---Foreign-/News/News-and-Events/in-Xian-Peoples-Republic-of-China-Ruslan-Kazakbaev-Minister-of-Foreign-Affairs-of-the-Kyrgyz-Republic-hosted-the-Second-Meeting-of-Foreign-Ministers-of-the-Central-Asia-China-format-
	2021	https://mfa.gov.kg/en/Main-menu/Press-service/novosti/-609a13dd1fdb7
	2019	https://mfa.gov.kg/en/Menu---Foreign-/News/News-and-Events/Press-release-about-the-working-visit-of-the-Ambassador-Extraordinary-and-Plenipotentiary-of-the-Kyrgyz-Republic-to-the-PRC-K-Baktygulova-to-the-Xinjiang-Uygur-Autonomous-Region-of-China
	2019	https://mfa.gov.kg/en/Main-menu/Press-service/novosti/Meeting-of-the-Minister-of-Foreign-Affairs-of-the-Kyrgyz-Republic-Ch-Aidarbekov-with-the-Chairman-of-the-Peoples-Government-of-the-XUAR-of-China-PR-Shohrat-Zakir
Hiina ja Tadžikistan	2022	https://mfa.tj/en/main/view/11342/high-level-international-conference-on-international-and-regional-border-security-and-management-cooperation-to-counter-terrorism-and-prevent-the-movement-of-terrorists
	2022	https://mfa.tj/en/main/view/11140/statementbyhe-mr-sirojiddin-muhriddin-minister-of-foreign-affairs-of-the-republic-of-tajikistangeneral-debates-of-the-77th-session-of-theunited-nations-general-assembly
	2022	https://mfa.tj/en/main/view/11013/participation-in-the-meeting-of-the-council-of-heads-of-state-of-the-shanghai-cooperation-organization
	2022	https://mfa.tj/en/main/view/11001/meeting-with-president-of-the-peoples-republic-of-china-xi-jinping
	2022	https://mfa.tj/en/main/view/10998/joint-briefing-on-the-dushanbe-conference-by-permanent-mission-of-tajikistan-and-unoct
	2022	https://mfa.tj/en/main/view/10755/official-visit-of-the-minister-of-foreign-affairs-of-china-to-tajikistan
	2022	https://mfa.tj/en/main/view/10753/meeting-with-the-minister-of-foreign-affairs-of-the-peoples-republic-of-china-wang-yi

	2022	https://mfa.tj/en/main/view/10416/meeting-of-the-deputy-minister-for-foreign-affairs-of-the-republic-of-tajikistan-with-the-special-representative-of-ministry-of-the-foreign-affairs-of-the-peoples-republic-of-china-on-externa
	2022	https://mfa.tj/en/main/view/10164/high-level-briefing-on-the-presentation-of-the-national-strategy-of-the-republic-of-tajikistan-on-counter-terror-ism-and-extremism-for-2021-2025
	2021	https://mfa.tj/en/main/view/8561/virtual-meeting-of-foreign-ministers-of-neighboring-countries-with-afghanistan
	2021	https://mfa.tj/en/main/view/8467/meeting-of-minister-with-the-ambassador-of-china
	2021	https://mfa.tj/en/main/view/8424/meeting-with-the-special-representative-of-the-foreign-ministry-of-china
	2021	https://mfa.tj/en/main/view/8307/meeting-with-the-ambassador-of-china
	2021	https://mfa.tj/en/main/view/8278/meeting-of-the-president-of-the-republic-of-tajikistan-with-the-heads-of-delegations-taking-part-in-the-meeting-of-the-sco-council-of-foreign-ministers
	2021	https://mfa.tj/en/main/view/8276/meeting-of-the-president-of-the-republic-of-tajikistan-with-the-minister-of-foreign-affairs-of-the-peoples-republic-of-china
	2021	https://mfa.tj/en/main/view/8255/official-visit-of-the-minister-of-foreign-affairs-of-china-to-tajikistan
	2021	https://mfa.tj/en/main/view/7786/the-second-meeting-of-foreign-ministers-in-the-format-of-central-asia-and-china
	2021	https://mfa.tj/en/main/view/7426/dushanbe-declaration-of-the-9th-ministerial-conference-heart-of-asia-istanbul-process
	2020	https://mfa.tj/en/main/view/6862/meeting-of-the-first-deputy-minister-of-foreign-affairs-of-tajikistan-with-the-external-security-commissioner-of-the-foreign-ministry-of-china
	2020	https://mfa.tj/en/main/view/6770/meeting-of-deputy-of-foreign-ministers-of-central-asia-china-and-afghanistan

	2020	https://mfa.tj/en/main/view/6620/participation-of-the-president-of-the-republic-of-tajikistan-in-the-meeting-of-the-council-of-heads-of-state-of-the-shanghai-cooperation-organization
	2020	https://mfa.tj/en/main/view/6200/meeting-of-foreign-ministers-of-central-asia-and-china
	2019	https://mfa.tj/en/main/view/4193/state-visit-of-the-president-of-the-peoples-republic-of-china-xi-jinping-to-tajikistan
	2018	https://mfa.tj/en/main/view/3390/meeting-with-the-chairman-of-chinese-chairmanship-working-group-for-cica-and-executive-director-of-the-cica-secretariat
	2017	https://mfa.tj/en/main/view/2436/meeting-of-the-president-with-the-chief-of-the-peoples-liberation-armys-joint-staff-department-of-the-peoples-republic-of-china-li-zuochen
	2016	https://mfa.tj/en/main/view/1757/4th-china-central-asia-cooperation-forum
	2016	https://mfa.tj/en/main/view/1496/meeting-with-the-president-of-the-peoples-republic-of-china
Hiina ja India	2022	https://www.mea.gov.in/press-releases.htm
	2022	dtl/35496/joint+press+release+of+the+16th+round+of+indiachina+corps+commander+level+meeting
	2022	https://www.mea.gov.in/press-releases.htm
	2022	dtl/36046/joint+press+release+of+the+17th+round+of+indiachina+corps+commander+level+meeting
	2022	https://www.mea.gov.in/press-releases.htm
	2022	dtl/35376/24th+meeting+of+the+working+mechanism+for+consultation++coordination+on+indiachina+border+affairs
	2022	https://www.mea.gov.in/press-releases.htm
	2022	35376/24th+meeting+of+the+working+mechanism+for+consultation++coordination+on+indiachina+border+affairs
	2022	https://www.mea.gov.in/media-briefings.htm

	2022	<u>dtl/35076/transcript+of+special+briefing+by+external+affairs+minister+on+meeting+with+foreign+minister+of+china+march+25+2022</u>
	2022	<u>https://www.mea.gov.in/press-releases.htm</u>
	2022	<u>dtl/34947/joint+press+release+of+the+15th+round+of+china+india+corps+commander+level+meeting</u>
	2022	<u>https://www.mea.gov.in/press-releases.htm</u>
	2022	<u>dtl/34751/joint+press+release+of+the+14th+round+of+india+china+corps+commander+level+meeting</u>
	2021	<u>https://www.mea.gov.in/bilateral-documents.htm</u>
	2021	<u>dtl/34540/joint+communique+of+the+18th+meeting+of+the+foreign+ministers+of+the+russian+federation+the+republic+of+india+and+the+peoples+republic+of+china</u>
	2021	<u>https://www.mea.gov.in/press-releases.htm</u>
	2021	<u>dtl/34092/joint+press+release+of+the+12th+round+of+india+china+corps+commander+level+meeting</u>
	2021	<u>https://www.mea.gov.in/press-releases.htm</u>
	2021	<u>dtl/34270/external+affairs+ministers+meeting+with+state+councilor+and+foreign+minister+of+china+he+mr+wang+yi+on+the+sidelines+of+sco+council+of+heads+of+state+meeting</u>
	2021	<u>https://www.mea.gov.in/press-releases.htm</u>
	2021	<u>dtl/34372/13th+round+of+india+china+corps+commander+level+meeting</u>
	2021	<u>https://www.mea.gov.in/press-releases.htm</u>
	2021	<u>dtl/34515/23rd+meeting+of+the+working+mechanism+for+consultation++coordination+on+india+china+border+affairs</u>
	2021	<u>https://www.mea.gov.in/press-releases.htm</u>
	2021	<u>dtl/33949/22nd++meeting+of+the+working+mechanism+for+consultation++coordination+on+india+china+border+affairs</u>
	2021	<u>https://www.mea.gov.in/press-releases.htm</u>

	2021	<u>dtl/33557/joint+press+release+of+the+10th+round+of+china+india+corps+commander+level+meeting</u>
	2021	<u>https://www.mea.gov.in/Speeches-Statements.htm</u>
	2021	<u>dtl/33419/keynote+address+by+external+affairs+minister+at+the+13th+all+india+conference+of+china+studies</u>
	2021	<u>https://www.mea.gov.in/press-releases.htm</u>
	2021	<u>dtl/33414/joint+press+release+of+the+9th+round+of+india+china+military+commander+level+meeting</u>
	2021	<u>https://www.mea.gov.in/press-releases.htm</u>
	2021	<u>dtl/34016/external+affairs+ministers+meeting+with+state+councilor+and+foreign+minister+of+china+he+mr+wang+yi+on+the+sidelines+of+sco+foreign+ministers+meeting</u>
	2021	<u>https://www.mea.gov.in/press-releases.htm</u>
	2021	<u>dtl/33792/11th+round+of+india+china+corps+commander+level+meeting</u>
	2021	<u>https://www.mea.gov.in/press-releases.htm</u>
	2021	<u>dtl/33617/21st+meeting+of+the+working+mechanism+for+consultation+and+coordination+on+india+china+border+affairs</u>
	2021	<u>https://www.mea.gov.in/press-releases.htm</u>
	2021	<u>dtl/33572/phone+call+between+external+affairs+minister+dr+s+jaishankar+and+foreign+minister+of+china+he+mr+wang+yi</u>
	2020	<u>https://www.mea.gov.in/press-releases.htm</u>
	2020	<u>dtl/33314/20th+meeting+of+working+mechanism+for+consultation+and+coordination+on+india+china+border+affairs</u>
	2020	<u>https://www.mea.gov.in/press-releases.htm</u>
	2020	<u>https://www.mea.gov.in/press-releases.htm</u>
	2020	<u>https://www.mea.gov.in/press-releases.htm</u>
	2020	<u>dtl/33116/joint+press+release+of+the+7th+round+of+india+china+military+commander+level+meeting</u>

	2020	https://www.mea.gov.in/press-releases.htm
	2020	dtl/33078/19th+meeting+of+the+working+mechanism+for+consultation+amp+coordination+on+indiachina+border+affairs
	2020	https://www.mea.gov.in/press-releases.htm
	2020	dtl/33057/readout+by+the+official+spokesperson+on+the+indiachina+lac+issue+24+september+2020
	2020	https://www.mea.gov.in/press-releases.htm
	2020	dtl/33047/joint+press+release+of+the+6th+round+of+senior+commanders+meeting+between+india+and+china
	2020	https://www.mea.gov.in/press-releases.htm
	2020	dtl/32962/joint+press+statement++meeting+of+external+affairs+minister+and+the+foreign+minister+of+china+september+10+2020
	2020	https://www.mea.gov.in/press-releases.htm
	2020	dtl/32905/18th+meeting+of+the+working+mechanism+for+consultation+amp+coordination+on+indiachina+border+affairs
	2020	https://www.mea.gov.in/press-releases.htm
	2020	https://www.mea.gov.in/press-releases.htm
	2020	https://www.mea.gov.in/press-releases.htm
	2020	dtl/32820/16th+meeting+of+the+working+mechanism+for+consultation+amp+coordination+on+indiachina+border+affairs
	2020	https://www.mea.gov.in/press-releases.htm
	2020	dtl/32811/conversation+between+special+representatives+of+india+and+china+on+recent+developments+on+the+indiachina+border+areas
	2020	https://www.mea.gov.in/press-releases.htm
	2020	dtl/32785/15th+meeting+of+the+working+mechanism+for+consultation+amp+coordination+on+indiachina+border+affairs
	2020	https://www.mea.gov.in/press-releases.htm

	2020	dtl/32765/phone+call+between+external+affairs+minister+dr+s+jaishankar+and+foreign+minister+of+china+he+mr+wang+yi
	2020	https://www.mea.gov.in/press-releases.htm
	2020	dtl/32746/indiachina+meeting+of+army+commanders+on+june+06+2020
	2019	https://www.mea.gov.in/press-releases.htm
	2019	dtl/32234/22nd+meeting+of+the+special+representatives+of+india+and+china
Hiina ja Iraan	2022	https://en.mfa.gov.ir/portal/NewsView/674973
	2022	https://en.mfa.gov.ir/portal/NewsView/688521
	2021	https://en.mfa.gov.ir/portal/NewsView/648803
	2021	https://en.mfa.gov.ir/portal/NewsView/632911
	2021	https://en.mfa.gov.ir/portal/NewsView/648576
	2021	https://en.mfa.gov.ir/portal/NewsView/652012
	2021	https://en.mfa.gov.ir/portal/NewsView/650573
	2021	https://en.mfa.gov.ir/portal/NewsView/656752
	2020	https://en.mfa.gov.ir/portal/NewsView/595566
	2020	https://en.mfa.gov.ir/portal/NewsView/593024
	2019	https://en.mfa.gov.ir/portal/NewsView/37449
	2019	https://en.mfa.gov.ir/portal/NewsView/37360
	2019	https://en.mfa.gov.ir/portal/NewsView/37151
	2018	https://en.mfa.gov.ir/portal/NewsView/36105
	2018	https://en.mfa.gov.ir/portal/NewsView/36888
	2018	https://en.mfa.gov.ir/portal/NewsView/36205
	2018	https://en.mfa.gov.ir/portal/NewsView/36603

Hiina ja Pakistan	2022	https://mofa.gov.pk/joint-statement-between-the-peoples-republic-of-china-and-the-islamic-republic-of-pakistan-2-november-2022/
	2022	https://mofa.gov.pk/foreign-secretary-meets-chinas-special-envoy-on-afghanistan-ambassador-yue-xiaoyong/
	2022	https://mofa.gov.pk/joint-statement-between-the-ministries-of-foreign-affairs-of-the-peoples-republic-of-china-and-the-islamic-republic-of-pakistan/
	2022	https://mofa.gov.pk/foreign-minister-qaureshi-received-state-councilor-and-foreign-minister-of-china/
	2022	https://mofa.gov.pk/foreign-minister-qaureshis-telephonic-conversation-with-state-councilor-and-foreign-minister-wang-yi-of-the-peoples-republic-of-china/
	2021	https://mofa.gov.pk/joint-statement-china-and-pakistan-hold-consultations-on-the-un-affairs/
	2021	https://mofa.gov.pk/joint-statement-on-the-results-of-the-meeting-of-the-foreign-ministers-of-russia-china-pakistan-and-iran-on-the-margins-of-the-sco-and-csto-summits-in-dushanbe/
	2021	https://mofa.gov.pk/joint-statement-on-the-results-of-the-meeting-of-the-foreign-ministers-of-russia-china-pakistan-and-iran-on-the-margins-of-the-sco-and-csto-summits-in-dushanbe-3/
		https://mofa.gov.pk/joint-statement-on-the-results-of-the-meeting-of-the-foreign-ministers-of-russia-china-pakistan-and-iran-on-the-margins-of-the-sco-and-csto-summits-in-dushanbe-2/
	2021	https://mofa.gov.pk/meeting-of-the-foreign-ministers-of-russia-china-pakistan-and-iran-on-the-margins-of-the-sco-and-csto-summits-in-dushanbe/
	2021	https://mofa.gov.pk/joint-press-release-of-the-third-session-of-the-foreign-ministers-strategic-dialogue-of-china-and-pakistan/
	2021	https://mofa.gov.pk/foreign-ministers-meeting-with-foreign-minister-of-china/
	2020	https://mofa.gov.pk/joint-press-release-of-the-2nd-round-of-china-pakistan-foreign-ministers-strategic-dialogue/

	2020	https://mofa.gov.pk/bilateral-political-consultations-between-pakistan-and-china/
	2020	https://mofa.gov.pk/joint-press-release-of-the-3rd-round-china-afghanistan-pakistan-trilateral-vice-foreign-ministers-strategic-dialogue/
	2020	https://mofa.gov.pk/joint-statement-by-the-special-representatives-on-afghanistan-affairs-of-pakistan-china-russia-and-iran/
	2020	https://mofa.gov.pk/joint-statement-deepening-comprehensive-strategic-cooperation-between-the-islamic-republic-of-pakistan-and-the-peoples-republic-of-china/
	2019	https://mofa.gov.pk/joint-statement-by-russia-china-the-united-states-of-america-and-pakistan-on-the-afghan-peace-process-moscow-october-25-2019/
	2019	https://mofa.gov.pk/foreign-secretary-inaugurates-trilateral-afghanistan-china-pakistan-diplomatic-workshop-at-foreign-service-academy/
	2019	https://mofa.gov.pk/bilateral-meeting-between-afghanistan-and-pakistan-on-the-side-lines-of-the-trilateral-afghanistan-china-pakistan-foreign-ministers-dialogue/
	2019	https://mofa.gov.pk/joint-press-release-between-the-peoples-republic-of-china-and-the-islamic-republic-of-pakistan-on-the-conclusion-of-state-councilor-and-foreign-minister-mr-wang-yis-visit-to-pakistan-7-8-septemb/
	2019	https://mofa.gov.pk/joint-statement-of-the-3rd-china-afghanistan-pakistan-foreign-ministers-dialogue/
	2019	https://mofa.gov.pk/3rd-round-of-china-afghanistan-pakistan-foreign-ministers-dialogue/
	2019	https://mofa.gov.pk/foreign-minister-shah-mahmood-quereshis-meeting-with-h-e-wang-yi-state-councilor-and-foreign-minister-of-the-peoples-republic-of-china/
	2019	https://mofa.gov.pk/the-foreign-ministers-of-pakistan-and-china-hold-strategic-dialogue-in-beijing/
	2018	https://mofa.gov.pk/joint-statement-of-the-2nd-afghanistan-china-pakistan-foreign-ministers-dialogue/
	2018	https://mofa.gov.pk/pakistan-china-bilateral-political-consultations-10-december-2018/

	2018	https://mofa.gov.pk/joint-statement-strengthening-china-pakistan-all-weather-strategic-cooperative-partnership-building-closer-china-pakistan-community-of-shared-future-in-the-new-era/
	2018	https://mofa.gov.pk/foreign-minister-makhdoom-shah-mahmood-qureshi-met-state-councilor-and-foreign-minister-of-china-wang-yi-on-the-sidelines-of-united-national-general-assembly-session-in-new-york/
	2018	https://mofa.gov.pk/meeting-between-foreign-minister-of-pakistan-khawaja-muhammad-asif-and-h-e-wang-qishan-vice-president-of-the-peoples-republic-of-china/
	2018	https://mofa.gov.pk/pakistan-and-china-hold-bilateral-consultations-on-arms-control-non-proliferation-2/
	2017	https://mofa.gov.pk/joint-press-release-of-the-1st-china-afghanistan-pakistan-foreign-ministers-dialogue/
	2017	https://mofa.gov.pk/8th-round-of-strategic-dialogue-between-pakistan-and-china-held-at-mofa-today/
	2017	https://mofa.gov.pk/press-release-issued-by-chinese-foreign-ministry-on-the-china-afghanistan-pakistan-vice-ministerial-consultation-on-counter-terrorism-and-security/
	2017	https://mofa.gov.pk/joint-press-release-by-china-afghanistan-and-pakistan/
	2017	https://mofa.gov.pk/visit-of-mr-kong-xuanyou-assistant-foreign-minister-of-china-to-pakistan/
	2017	https://mofa.gov.pk/visit-of-sapm-to-china-25-26-october-2016/
	2017	https://mofa.gov.pk/fifth-meeting-of-the-quadrilateral-coordination-group-qcg-of-afghanistan-pakistan-the-united-states-and-china/
	2017	https://mofa.gov.pk/meeting-of-the-adviser-to-the-prime-minister-on-foreign-affairs-with-member-political-bureau-of-central-committee-of-communist-party-of-china-cpc-and-secretary-cpc-xinjiang-uygur-autonomous-region/
	2017	https://mofa.gov.pk/joint-press-release-the-third-meeting-of-the-quadrilateral-coordination-group-qcg-of-afghanistan-pakistan-the-united-states-and-china/

	2017	https://mofa.gov.pk/remarks-by-mr-sartaj-aziz-the-adviser-to-the-prime-minister-on-foreign-affairs-on-one-belt-one-road-and-its-positive-connnotations-for-pakistan-its-adjoining-region-as-well-as-security-issue/
	2017	https://mofa.gov.pk/keynote-address-by-mr-sartaj-aziz-adviser-to-the-prime-minister-on-foreign-affairs-at-the-third-china-afghanistan-pakistan-trilateral-dialogue/

Lisa 2: Julgeolekudiskursusele viitavad märksõnad tippkohtumiste pressiuudistest

“environment of peace and security”, “security cooperation”, “security and stability”, “regional security”, “peace and stability in the border areas”, “peace and security”, “restoration of peace and tranquility in the border areas”, “strengthening security cooperation”, “fight(ing) against (regional) terrorism & extremism”, “cooperation against terrorism”, “military”, “military-technical cooperation”, “stability on the ground”, “defence cooperation”, “counter-terrorism efforts”, “combating terrorism”, “national security interests”, “external security environment”, “regional security situation”, “global security”, “shared goals of peace and security”, “territorial integrity and security”, “arms control”, “global security”, “military action”, “collective security”, “lasting security”, “restoration of security”, “national security”, “ceasefire”, “disarmament”, “confidence-building in the military field”, “improvement of military cooperation”, “improving the control mechanisms in the politico-military field”, “normalize the situation and improve security”, “issues of regional security”, “ensuring regional stability and security”, “ensuring security”, “maintaining appropriate border security”, “fight against the ideology of terrorism”, “expansion of military and military-technical cooperation”, “fight against modern challenges and threats to security” “ issues related to arms control”, “lasting peace and stability in the region” “establish stability and calm in the region”, “establishment of security and peace”, “military delegation”, “threat to international peace and security”, “restoration of security and stability”, “threat to the stability and security of independent countries in different regions”, “Military to military cooperation”, “defence cooperation”, “military parade”, “global challenge such as terrorism”, “defence issues” “cessation of violence”, “strengthening of the security cooperation”.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Maria-Elisabeth Hodorkina, (isikukood: 49802082715) annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose Venemaa Föderatsiooni ja Hiina Rahvavabariigi hegemooniks pürgimine: julgeolekudünaamika Shanghai Koostöö Organisatsioonis (Aspiration for hegemony of the Russian Federation and the People's Republic of China: security dynamics in Shanghai Cooperation Organization), mille juhendaja on David Ilmar Lepasaar Beecher,

- reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu alates [15.01.2029] kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- olen teadlik, et nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;
- kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuand- mete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.